EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 7.3.2018
COM(2018) 120 final

# KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN KESKUSPANKILLE JA EURORYHMÄLLE

## Talouspolitiikan EU-ohjausjakso 2018: rakenneuudistusten edistymisen arviointi, makrotalouden epätasapainojen ehkäisy ja korjaaminen ja asetuksen (EU) N:o 1176/2011 nojalla tehtyjen perusteellisten tarkastelujen tulokset

{SWD(2018) 200-226}

## 1. JOHDANTO

**Euroopan talous kasvaa nopeinta vauhtiaan vuosikymmeneen.** Vuotuinen BKT:n kasvu saavutti viime vuonna korkeimman tasonsa kymmeneen vuoteen. Investoinnit ovat pääsemässä vauhtiin. Osana myönteisiä talousnäkymiä myös työmarkkinat ja sosiaaliset tulokset ovat kohentuneet. EU:ssa on tällä hetkellä 236,3 miljoonaa työllistä, joten työllisyys on korkeammalla tasolla kuin koskaan. Työttömyysaste on alentunut lähes kriisiä edeltäneelle tasolleen. Työmarkkinoiden jatkuvasti parantuessa myös tulonmuodostuksen näkymät ovat parantuneet. Julkistalouden tilanne paranee edelleen. Vuoden 2017 reaalinen talouskasvu on 2,4 prosenttia, joten EU:n talous ja euroalue ylittävät aiemmat odotukset ja ovat täysillä mukana vahvassa maailmanlaajuisessa kasvussa.

**Vaikuttaa vahvasti siltä, että myönteinen kehitys jatkuu, sillä talouden ilmapiiri on hyvä ja kotimainen kysyntä voimakasta**.[1] Euroalueen ja EU:n BKT:n ennustetaan kasvavan 2,3 prosenttia vuonna 2018. Vuonna 2019 kasvu hieman hidastuu 2,0 prosenttiin. Samaan aikaan taloudessa on edelleen tiettyjä riskejä. Varsinkin rahoitusmarkkinoilla taseen omaisuuserät on arvostettu korkealle, mikä voi olla haavoittuvuustekijä, jos taloudellinen tilanne huononee. Riskejä liittyy edelleen myös Yhdistyneen kuningaskunnan eroneuvottelujen lopputulokseen, geopoliittisiin jännitteisiin ja politiikan kääntymiseen entistä enemmän sisäänpäin.

**Suotuisat olosuhteet antavat mahdollisuuden vahvistaa eurooppalaisen talouden perustaa.** Samalla talouden riskit merkitsevät sitä, että tuota perustaa on todellakin vahvistettava. On jatkettava työtä kriisin keskeisten jälkivaikutusten poistamiseksi. Yritysten, kotitalouksien ja julkistalouden velat ovat edelleen suuria eräissä jäsenvaltioissa. Lisäksi talous on laajentunut epätasaisesti jäsenvaltioiden välillä ja sisällä, ja vie aikaa, että suotuisa kehitys tuntuu samalla tavalla kaikkialla Euroopassa. Edelleenkin 18 miljoonaa ihmistä on vailla työtä, ja nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys on eräissä jäsenvaltioissa edelleen hyvin suuri. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot eivät vieläkään yllä kriisiä edeltävälle tasolle kaikissa jäsenvaltioissa. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten osuus on saavuttanut kriisiä edeltäneen tasonsa, mutta ei ole vieläkään alittanut sitä. Taloudellinen ja sosiaalinen lähentyminen on päässyt taas käyntiin, mutta rakenteelliset heikkoudet pienentävät kasvupotentiaalia ja kykyä selviytyä tulevista häiriöistä eräissä maissa. Samalla teknologinen muutos vaatii, että kun taloudet ottavat kaiken irti innovoinnista, yhteiskuntien on oltava osallistavampia kuin koskaan. Nyt on aika jatkaa välttämättömiä uudistuksia, joiden avulla Euroopan talouksista tehdään kestävämpiä ja kasvusta osallistavampaa.

**Talouspolitiikan EU-ohjausjakso keskittyy edelleenkin kolmeen elementtiin, joita onnistunut talouspolitiikka edellyttää: investointeihin, rakenneuudistuksiin ja vastuuntuntoiseen finanssipolitiikkaan. Tavoitteena on edelleenkin ohjata jäsenvaltioita kohti tarpeellisia uudistuksia.** Vuotuisessa kasvuselvityksessä 2018 jäsenvaltioille annettiin tätä talouspoliittista ohjausta niiden linjausten mukaisesti, jotka komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker esitti unionin tilaa koskevassa vuoden 2018 puheessaan. Euroalueen talouspolitiikkaa vuonna 2018 koskevassa suosituksessa[2] korostettiin sellaisten uudistusten tarpeellisuutta, joiden avulla luodaan laadukkaita työpaikkoja, lisätään sosiaalista oikeudenmukaisuutta, vahvistetaan tasapainottamista ja lähentymistä, saadaan investoinnit kasvuun, kohennetaan julkistalouden laatua, saatetaan päätökseen pankkiunioni ja

[1] Ks. Euroopan talousennuste, talvi 2018.

[2] Neuvosto antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikasta 23. tammikuuta 2018. Suosituksessa luodaan yleiskatsaus euroalueen ja sen jäsenvaltioiden keskeisiin talous- ja finanssipoliittisiin haasteisiin ja ohjataan prosessia, jonka päätteeksi euroalueen jäsenvaltioille annetaan maakohtaiset suositukset.

pääomamarkkinaunioni sekä syvennetään talous- ja rahaliittoa. Suosituksessa kehotetaan myös torjumaan aggressiivista verosuunnittelua. Suosituksen mukaan kaikkien jäsenvaltioiden olisi asetettava etusijalle uudistukset, jotka lisäävät tuottavuutta ja kasvupotentiaalia, parantavat institutionaalista ja liiketoimintaympäristöä, poistavat investointeja jarruttavia pullonkauloja, vahvistavat innovointia, tukevat laadukkaiden työpaikkojen luomista ja vähentävät eriarvoisuutta. Jäsenvaltioiden, joilla on vaihtotaseen alijäämä tai suuri ulkomaanvelka, olisi lisäksi hillittävä yksikkötyökustannusten kasvua ja parannettava kilpailukykyään. Samalla jäsenvaltioiden, joilla on suuri vaihtotaseen ylijäämä, olisi pyrittävä lisäämään palkkojen kasvua (kuitenkin työmarkkinaosapuolten asemaa kunnioittaen) sekä kasvattamaan investointeja ja näin tukemaan kotimaista kysyntää ja kasvupotentiaalia.

**Talouspolitiikan EU-ohjausjaksoon sisältyy tänä vuonna uusia elementtejä, joiden perustana on Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari.** Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio hyväksyivät Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin sosiaalialan huippukokouksessa, joka käsitteli oikeudenmukaisia työpaikkoja ja kasvua ja joka pidettiin marraskuussa 2017 Göteborgissa. Vuotuisen kasvuselvityksen 2018 keskeinen viesti oli tarve panna sosiaalisten oikeuksien pilari täytäntöön ja luoda näin uutta lähentymistä, jonka myötä työ- ja elinolosuhteet paranevat kaikkialla EU:ssa. Tämä vaatii oikeudenmukaisia ja hyvin toimivia työmarkkinoita sekä nykyaikaisia koulutusjärjestelmiä, joiden avulla ihmiset saavat työmarkkinoiden tarpeita vastaavaa osaamista. Kehityksen tueksi tarvitaan kestäviä ja riittäviä sosiaalisen suojelun järjestelmiä. Tänään julkistetuissa maaraporteissa selostetaan, kuinka jäsenvaltiot edistävät pilarin kolmea ulottuvuutta eli yhtäläisiä mahdollisuuksia ja pääsyä työmarkkinoille, oikeudenmukaisia työoloja ja -ehtoja sekä sosiaalista suojelua ja osallisuutta. Eräillä jäsenvaltioilla on tältä osin erityisiä ongelmia, kuten se, että riittävää osaamista ei ole, erot miesten ja naisten työllisyydessä jatkuvat hellittämättä, työmarkkinat ovat vahvasti segmentoituneet, työssä kävijätkin ovat vaarassa ajautua köyhyyteen, sosiaaliset tulonsiirrot, joilla voitaisiin vähentää köyhyyttä, tuottavat heikkoja tuloksia, palkkojen kasvu on laimeata ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu on tuloksetonta. Jotta jäsenvaltioiden tuloksia voitaisiin vertailla, maaraporteissa hyödynnetään lisäksi vertailuanalyyseja, jotka koskevat työttömyysetuuksia, aktiivista työmarkkinapolitiikkaa ja vähimmäistuloa.

**Tänään julkistetut maaraportit luovat perustan maakohtaisille suosituksille, jotka komissio antaa myöhemmin tänä keväänä.** Kaikkiaan 27 maaraportissa[3] tarkastellaan jäsenvaltioiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä sekä tähän liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia. Varoitusmekanismia koskevan vuoden 2018 kertomuksen laatimisen jälkeen toteutettiin makrotalouden epätasapainoa koskevassa menettelyssä joukko perusteellisia tarkasteluja. Näiden tarkastelujen päätelmät ovat erottamaton osa maaraportteja, jotka koskevat Alankomaita, Bulgariaa, Espanjaa, Irlantia, Italiaa, Kroatiaa, Kyprosta, Portugalia, Ranskaa, Ruotsia, Saksaa ja Sloveniaa. Maaraporteissa sovelletaan monivuotista lähestymistapaa eli niissä tarkastellaan, kuinka jäsenvaltiot ovat vuosien varrella edistyneet maakohtaisten suositusten täytäntöönpanossa. Sama lähestymistapa on nykyään käytössä EU-ohjausjaksossa, jossa pyritään ottamaan huomioon se, että ratkaisevan tärkeiden uudistusten täysimääräinen täytäntöönpano vie aikaa. Maaraporteissa tarkastellaan myös edistymistä Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamisessa.

[3] Maaraporttia ei laadita Kreikasta, joka on Euroopan vakausmekanismin vakaustukiohjelman piirissä.

## 2. EDISTYMINEN MAAKOHTAISISSA SUOSITUKSISSA

**Jäsenvaltiot ovat edistyneet EU-ohjausjakson yhteydessä annettujen neuvoston maakohtaisten suositusten täytäntöönpanossa.** Kun nykytilannetta verrataan toukokuussa 2017 tehtyyn tilannekatsaukseen, voidaan todeta, että uudistuksissa on yleisesti ottaen päästy eteenpäin jonkin verran.[4] Tämä on rohkaisevaa ja kertoo siitä, että merkittäviä uudistuksia on toteutettu mutta että uudistusten viimeistely kestää joskus pitempään kuin alun perin oletetaan. Sen jälkeen kun talouspolitiikan EU-ohjausjakso aloitettiin vuonna 2011, jäsenvaltiot ovat edistyneet ainakin ”jonkin verran” useammassa kuin kahdessa kolmasosassa suosituksista.

**Tiettyjen keskeisten osa-alueiden uudistukset ovat edenneet vakaasti.** Sen jälkeen kun talouspolitiikan EU-ohjausjakso aloitettiin vuonna 2011, jäsenvaltiot ovat edistyneet eniten rahoituspalveluiden sekä finanssipolitiikan ja sen ohjausjärjestelmien uudistamisessa. Tämä heijastelee sitä, että talous- ja rahoituskriisin jälkeen oli tärkeää vakauttaa julkinen talous ja rahoitusala. Myös uudistukset, joilla on pyritty parantamaan rahoituksen saatavuutta sekä työsuojelulainsäädäntöä ja työsopimusjärjestelmiä, ovat edenneet merkittävästi. Sen sijaan veropohjien laajentamista ja liikennekysymyksiä koskevat uudistukset ovat edenneet vaatimattomammin. Monissa jäsenvaltioissa on edistytty hitaasti sen merkittävän ongelman ratkaisemisessa, kuinka julkistalous saadaan kestäväksi pitkällä aikavälillä. Tämä ongelma koskee muun muassa eläkkeitä. Lainsäädäntöä uudistamalla on onnistuttu parantamaan liiketoimintaympäristöä varsinkin jäsenvaltioissa, joissa muutoksia tarvittiin kipeimmin. Näillä uudistuksilla on poistettu hallinnollisia esteitä uuden liiketoiminnan aloittamisen tieltä. Yrittäjyys on kuitenkin heikkoa monissa jäsenvaltioissa. Pk-yritykset saavat nyt helpommin luottoa pankeista, mutta monin paikoin unionissa riskipääomaa on edelleen tarjolla riittämättömästi. Myös julkisia hankintoja koskevissa kysymyksissä on edetty merkittävästi. Palvelumarkkinoiden uudistustahti on ikävä kyllä hidasta. Tämä koskee varsinkin yrityspalveluja sekä rakennus- ja kiinteistöalaa.

**Jäsenvaltiot etenevät kohti tavoitteita, jotka ne asettivat kahdeksan vuotta sitten Eurooppa 2020 -strategiassa**.[5] Yleisesti ottaen EU lähestyy tavoitteitaan, jotka liittyvät koulutukseen, energiaan, ilmastoon ja työllisyyteen. Jo 14 jäsenvaltiota on saavuttanut kansalliset tavoitteensa, jotka koskevat pyrkimystä vähentää koulunkäynnin keskeyttämistä ja lisätä korkea-asteen koulutuksen saaneiden osuutta väestössä. Uudistuvaa energiaa koskevat tavoitteet on saavuttanut 11 jäsenvaltiota. EU:n tavoite, jonka mukaan työllisyysaste on 75 prosenttia vuonna 2020, ilmeisesti saavutetaan, jos tämänhetkiset trendit jatkuvat. Tähän liittyvät kansalliset tavoitteet on saavutettu jo seitsemässä jäsenvaltiossa. Tämä on merkittävä saavutus, kun otetaan huomioon, kuinka ankara vaikutus kriisillä oli työllisyyteen. Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten määrä saavutti huippunsa vuonna 2012 ja on sen jälkeen supistunut kriisiä edeltäneelle tasolle. Tähän nähden onkin epätodennäköistä, että tavoite, jonka mukaan 20 miljoonaa ihmistä autettaisiin pois köyhyydestä vuoteen 2020 mennessä, saavutettaisiin. EU on kaukana myös sen tavoitteen saavuttamisesta, että

[4] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan keskuspankille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, alueiden komitealle ja Euroopan investointipankille *Talouspolitiikan 2017 EU-ohjausjakso: maakohtaiset suositukset* (COM(2017) 500 final).

[5] Näihin tavoitteisiin kuuluu muun muassa se, että 20–64-vuotiaiden työllisyysaste nostetaan 75 prosenttiin, tutkimukseen ja kehittämiseen kohdistuvat investoinnit kasvatetaan 3 prosenttiin BKT:stä, kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään 20 prosentilla, uusiutuvista energialähteistä saatavan energian osuutta energian loppukulutuksesta kasvatetaan 20 prosentilla, energiatehokkuutta lisätään 20 prosentilla, koulunkäynnin keskeyttäneiden osuus pienennetään alle 10 prosenttiin, korkea-asteen koulutuksen saaneiden 30–34-vuotiaiden osuus väestössä nostetaan 40 prosenttiin ja vähintään 20 miljoonaa ihmistä autetaan pois köyhyys- ja syrjäytymisriskin piiristä.

3 prosenttia BKT:stä käytettäisiin tutkimukseen ja kehittämiseen, ja siksi olisikin tehtävä kaikki mahdollinen, että tämä tavoite saavutetaan asetetussa määräajassa.[6] Liitteessä 2 esitetään yhteenveto edistymisestä kohti Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita.

**EU:lla on joukko välineitä, joiden avulla se voi tukea jäsenvaltioita uudistusten toteuttamisessa.** Kaikki jäsenvaltiot voivat pyytää rakenneuudistusten tukiohjelmasta käytännönläheistä teknistä tukea uudistusten suunnitteluun ja täytäntöönpanoon. Tämä koskee erityisesti EU-ohjausjaksossa annettujen suositusten jatkotoimia.[7] EU:n talousarvion varat, mukaan lukien Euroopan rakenne- ja investointirahastot (ERI-rahastot), ovat osoittautuneet tehokkaaksi välineeksi, kun on tuettava investointeja koheesioon, koulutukseen, yhteyksien toimivuuteen (liikenne-, energia- ja digitaaliseen infrastruktuuriin, myös Verkkojen Eurooppa -välineessä), innovaatioihin, ympäristöön tai pk-yrityksiin. ERI-rahastojen ennakkoehdot ovat vaikuttaneet merkittävästi myös siihen, että investointiympäristö on parantunut. Vuonna 2017 komissio sai valmiiksi ennakkoehtojen noudattamista koskevan arvioinnin. Ennakkoehtojen laiminlyöntitapauksia oli hyvin vähän, ja ne ovat seurannassa. Euroopan strategisten investointien rahastolla (ESIR-rahasto) on keskeinen merkitys yksityisten investointien liikkeelle saamisessa. Rahaston toiminta osoittaa, että EU:n talousarviolla voidaan puuttua ongelmiin nopeasti ja saada aikaan merkittäviä vipuvaikutuksia.[8]

**Euroopan komissio esitti 6. joulukuuta 2017 paketin Euroopan talous- ja rahaliiton syventämisestä. Osana tätä pakettia komissio teki ehdotuksen uudistusten toteuttamisen tukivälineestä, jolla tuettaisiin kansallisia uudistuksia vuoden 2020 jälkeen.** [9] Komissio ehdotti myös vuoteen 2020 ulottuvaa pilottihanketta. Komissio aikoo selostaa tätä välinettä tarkemmin osana ehdotuksiaan, jotka annetaan vuoden 2020 jälkeistä kautta koskevasta monivuotisesta rahoituskehyksestä.

## 3. MAKROTALOUDEN EPÄTASAPAINOJEN KORJAAMINEN

**Makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn tarkoituksena on ehkäistä mahdollisia haitallisia makrotalouden epätasapainoja. Jos epätasapainoja kuitenkin havaitaan, menettelyllä pyritään varmistamaan, että jäsenvaltiot toteuttavat riittäviä toimia epätasapainojensa korjaamiseksi.** Haitalliset makrotalouden epätasapainot voivat heikentää taloudellista vakautta jäsenvaltion, euroalueen ja koko EU:n tasolla. Siksi on tärkeää, että ne korjataan nopeasti ja tuloksellisesti. Perusteellisissa tarkasteluissa analysoidaan kattavasti jäsenvaltioiden epätasapainoja. Näin kyetään havaitsemaan jäljellä olevat heikkoudet. Lisäksi talouspolitiikan EU-ohjausjakson laajemmissa puitteissa voidaan tarkastella, onko nykyisissä politiikoissa vielä korjaamisen varaa.

**Varoitusmekanismia koskevassa vuoden 2018 kertomuksessa todettiin, että 12 jäsenvaltiolla oli sellaisia makrotalouden epätasapainoja, joiden vuoksi olisi tehtävä perusteellinen tarkastelu.** Makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn yhteydessä

[6] Tietoja vertaillaan vuoden 2016 tilanteeseen.

[7] Vuosina 2017 ja 2018 rakenneuudistusten tukiohjelmasta on pyydetty teknistä tukea selvästi enemmän kuin sitä on voitu antaa. Vuonna 2017 toistakymmentä jäsenvaltiota sai ohjelmasta tukea yli 150 hankkeeseen. Tänään hyväksyttiin rakenneuudistusten tukiohjelman rahoituspäätös vuodelle 2018. Ohjelmaa hallinnoiva tukipalvelu antaa päätöksen nojalla tukea yli 20 jäsenvaltiolle ja niiden yli 140 hankkeelle. Näin tuetaan sellaisten uudistusten toteuttamista, jotka ovat merkityksellisiä EU-ohjausjakson tai muiden unionin laajuisten politiikka-aloitteiden, kuten sisämarkkinastrategian, digitaalisten sisämarkkinoiden, energiaunionin, pääomamarkkinaunionin ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin, kannalta.

8 Vuoden 2018 helmikuuhun mennessä ESIR-rahasto on saanut liikkeelle 264,3 miljardin euron kokonaisinvestoinnit.

[9] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle ja Euroopan keskuspankille *Uudet talousarviovälineet unionin kehykseen vakaan euroalueen tueksi* (COM(2017) 822).

katsottiin, että kaikilla näillä mailla oli epätasapainoja tai liiallisia epätasapainoja vuonna 2017. Neuvosto tuki tätä luokittelua varoitusmekanismista laadittua kertomusta koskevissa päätelmissään.[10] Kuten joka vuosi, maaraporteissa analysoidaan, kuinka makrotalous on kehittynyt, onko epätasapainot korjattu ja onko politiikkasuositukset pantu täytäntöön.[11] Tällöin otetaan huomioon myös rajat ylittävät vaikutukset.

**Rakenneuudistukset, jotka on toteutettu makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn yhteydessä, ovat edistäneet tähän mennessä aikaan saatua tasapainottamista. Tämänhetkistä hyvää talouskehitystä olisi käytettävä hyödyksi siten, että uudistuksia jatketaan tarmokkaasti.** Elpyminen edistää epätasapainojen kestävää korjausta ainoastaan, jos kilpailukykyä, häiriönsietokykyä ja suurempaa kasvupotentiaalia tukevia uudistuksia jatketaan. Koska suhdannetilanne on myönteinen, kaikkien jäsenvaltioiden olisi asetettava etusijalle uudistukset, jotka lisäävät niiden kasvupotentiaalia, parantavat institutionaalista ja liiketoimintaympäristöä, poistavat investointeja haittaavia pullonkauloja, tukevat laadukkaiden työpaikkojen luomista ja vähentävät eriarvoisuutta.

### 3.1. Tasapainottaminen EU:ssa ja euroalueella

**Makrotalouden epätasapainojen korjaus etenee, ja uudistukset ja talouden laajentuminen tukevat sitä. Joitakin haavoittuvuuksia on kuitenkin edelleen jäljellä, ja myös uusia riskejä on näköpiirissä.** Ulkoisten epätasapainojen korjaaminen on edistynyt epätasaisesti, kun suuret vaihtotaseen alijäämät on korjattu, mutta suuret vaihtotaseen ylijäämät jatkuvat. Varantoepätasapainot, joissa on erityisesti kyse yksityisen ja julkisen velan suuresta määrästä, ovat korjaantumassa, ja nimelliskasvu auttaa tässä, mutta edistys on epätasaista. Ulkomainen nettovelka on edelleen suuri useissa maissa. Kun otetaan huomioon, että sisäiset ja ulkoiset varantoepätasapainot korjaantuvat vain hitaasti, vaikka virrat ovat viime aikoina kehittyneet suotuisasti, varantoepätasapainot ovat edelleen riski useissa jäsenvaltioissa. Merkkejä sellaisesta asuntojen hintakehityksestä, joka viittaa asuntomarkkinoiden mahdolliseen ylikuumenemiseen, on nähtävissä lähinnä maissa, joissa tähän mennessä ei ole havaittu epätasapainoja.

**Koko euroalueen vaihtotaseen ylijäämä on kasvanut huomattavasti viime vuosina.** Euroalueen vaihtotase on vakiintunut, ja sen ennustetaan pysyvän noin 3 prosentissa suhteessa BKT:hen vuoteen 2019 asti. Suuressa ylijäämässä näkyy kokonaiskysynnän heikkous ja vaimea palkkojen kasvu sekä se, että taloudellinen tuotanto on vuodesta 2009 lähtien jäänyt alle potentiaalin. Euroalueen tuotantokuilun ennustetaan kääntyvän positiiviseksi vuonna 2018, mutta koko euroalueen kattava talouden ylikapasiteetti on osaltaan pitänyt inflaatiota rahapoliittisten viranomaisten asettaman tavoitteen alapuolella. Alhaiseen inflaatioon on vaikuttanut myös se, että palkkojen kasvu on ollut vaimeaa, vaikka työmarkkinat tiukkenevat. Euroalueen vaihtotaseen ylijäämän kehitys liittyy myös euroalueen viennin dynamiikkaan, joka perustuu eurooppalaisten tuottajien kilpailukykyyn ja eurooppalaisten tavaroiden ja palveluiden maailmanlaajuiseen kysyntään.

**Yksityinen velka vähenee mutta epätasaisesti**. Yksityisen velan määrä on eräissä maissa jatkuvasti suuri, ja usein tähän liittyy myös suuri julkinen velka. Tämä jarruttaa investointeja ja huonontaa kykyä selviytyä mahdollisista häiriöistä. Suuremman nimellisen kasvun myötä on ollut yhä helpompaa pienentää velkojen suhdetta BKT:hen, myös julkistaloudessa. Samalla

[10] Neuvoston päätelmät 5542/18, 23.1.2018.

[11] Asetuksen (EU) N:o 1176/2011 2 artiklan mukaan epätasapaino tarkoittaa ”mitä tahansa sellaiseen makrotalouden kehitykseen johtavaa suuntausta, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa kielteisesti jäsenvaltion talouden, talous- ja rahaliiton tai koko unionin moitteettomaan toimintaan”.

kotitalouksien ja finanssialan ulkopuolisten yritysten lainanotto on kuitenkin kasvussa. Useimmissa jäsenvaltioissa yritysten velat ovat vähentyneet nopeammin kotitalouksien velat. Jotkin hyvin velkaantuneet maat vähentävät velkojaan hitaammin kuin alhaisen velkatason maat. Lisäksi useimmissa hyvin velkaantuneissa maissa julkinen velka on alkanut pienentyä vasta hiljattain.

**Pankkialan tilanne on parantunut merkittävästi, mutta haasteita riittää edelleen.** Vakavaraisuussuhteet ovat viime aikoina parantuneet huomattavasti useimmissa jäsenvaltioissa, ja myös järjestämättömien lainojen määrä on vähentynyt merkittävästi.[12] Myös pankkien kannattavuus ja markkina-arvo ovat elpyneet useimmissa jäsenvaltioissa samaa tahtia luottovirtojen kanssa. Joissakin maissa pankeilla on kuitenkin edelleen suuri määrä järjestämättömiä lainoja, mikä vähentää antolainausvalmiuksia. Samalla heikko kannattavuus vaikeuttaa luottotappiovarausten tekemistä ja pääoman sisäistä muodostamista sekä huonontaa mahdollisuuksia kerätä pääomaa markkinoilta.

**Asuntojen hinnat nousevat useimmissa jäsenvaltioissa. Mahdollisia ylikuumenemisriskejä on syytä seurata**. Kriisin jälkeen asuntojen hinnat korjaantuivat alaspäin, minkä seurauksena ne ovat nyt alhaisempia kuin aiemmat huippuhinnat. Paikoin indikaattorit kuitenkin viittaavat yliarvostukseen. Mahdollisesta ylikuumenemisesta on merkkejä, ja hintojen nousu nopeutuu yhä useammassa maassa, mukaan lukien maissa, joissa ei ole havaittu epätasapainoja ja joissa näistä riskeistä ei näyttäisi olevan välitöntä huolta. Lisäksi asuntojen hintojen nousun sosiaalinen vaikutus huolestuttaa eräissä maissa. Tämä korostaa tarvetta investoida riittävästi sosiaaliseen asuntotuotantoon ja muuhun asumisen tukeen.

**Työllisyys kasvaa tasaisesti Euroopassa, vaikka haavoittuvuuksia on edelleen joissakin jäsenvaltioissa.** Työmarkkinat ovat edelleen parantuneet. Vaikka työttömyys pienenee kaikkialla, se on edelleen suuri eräissä maissa (erityisesti nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys). Työvoiman alikäyttö on vähenemässä, mutta se on edelleen mittavaa, jopa maissa, joissa työttömyys on alhaista. Palkkakehitys on edelleen maltillista useimmissa maissa ja useimmilla aloilla. Köyhyysriskit vähenevät yleisesti mutta ovat yhä suuria eräissä maissa.

### 3.2. Makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn täytäntöönpano

**Komissio on kohdistanut erityisseurantaa kaikkiin jäsenvaltioihin, joilla on havaittu epätasapainoja tai liiallisia epätasapainoja. Tällöin komissio on tarkastellut kyseisten jäsenvaltioiden taloudellista kehitystä ja niiden toteuttamia politiikkatoimenpiteitä.** Neuvosto on tukenut erityisseurantakertomusten päätelmiä. Perusteellisten tarkastelujen ja epätasapainojen luokittelun ala ja muoto makrotalouden epätasapainoa koskevassa menettelyssä ovat pysyneet muuttumattomina.

**Niiden jäsenvaltioiden määrä, joilla on epätasapainoja tai liiallisia epätasapainoja, on laskussa.** Vuonna 2017 epätasapainoja havaittiin kuudessa jäsenvaltiossa ja liiallisia epätasapainoja niin ikään kuudessa jäsenvaltiossa. Nämä 12 jäsenvaltiota olivat tarkemman analyysin kohteena myös vuonna 2018. Perusteellisissa tarkasteluissa on todettu, että yhdellä jäsenvaltiolla ei ole epätasapainoja, kahdeksalla jäsenvaltiolla on epätasapainoja ja kolmella

[12] Ks. komission tiedonanto *Ensimmäinen seurantaraportti järjestämättömien lainojen vähentämisestä Euroopassa* (COM(2018) 37 final). Järjestämättömien lainojen kokonaismäärä EU:ssa on edelleen 950 miljardia euroa, joten se on selvästi suurempi kuin ennen kriisiä. Suuntaus on kuitenkin tasaisesti aleneva, ja järjestämättömien lainojen keskimääräinen osuus on vähentynyt kolmanneksella vuodesta 2014.

jäsenvaltiolla on liiallisia epätasapainoja. Liitteessä 3 esitetään yhteenveto perusteellisten tarkastelujen tuloksista jäsenvaltioittain.[13]

*Taulukko 1: Vuosia 2017 ja 2018 koskevien perusteellisten tarkastelujen tulokset*

| | Vuotta 2017 koskevien perusteellisten tarkastelujen tulokset | Vuotta 2018 koskevien perusteellisten tarkastelujen tulokset |
|---|---|---|
| Ei ole epätasapainoja | FI | SI |
| On epätasapainoja | DE, IE, ES, NL, SI, SE | BG, DE, IE, ES, FR, NL, PT, SE |
| On liiallisia epätasapainoja | BG, FR, HR, IT, PT, CY | CY, HR, IT |

**Perusteelliset tarkastelut osoittavat, että riskit ovat vähenemässä useissa jäsenvaltioissa. Näin ollen näiden maiden epätasapainojen luokittelu makrotalouden epätasapainoa koskevassa menettelyssä muuttuu.**

- **Slovenialla,** jolla havaittiin epätasapainoja vuonna 2017, ***ei*** ole enää ***epätasapainoja***. Vakausriskit ovat nyt alemmalla tasolla. Politiikkasuositusten täytäntöönpanossa on viime vuosien aikana edistytty yleisesti ottaen tyydyttävästi, ja täytäntöönpano jatkuu.
- **Ranskalla,** jolla havaittiin liiallisia epätasapainoja vuonna 2017, on nyt ***epätasapainoja***. Ongelmia on saatu asteittain korjattua talouskehityksen ja tehostettujen politiikkatoimien ansiosta, mikä merkitsee sitä, että luokittelua voidaan oikaista alentuneen riskin mukaisesti.
- **Bulgarialla**, jolla havaittiin liiallisia epätasapainoja vuonna 2017, on nyt ***epätasapainoja***, koska sen epätasapainot ovat vähenemässä politiikkatoimien ja suotuisan makrotaloudellisen ympäristön ansiosta, etenkin ulkoisten tekijöiden osalta. Epätasapainojen kestävä korjaaminen edellyttää kuitenkin lisätoimenpiteitä. Komissio seuraa osana erityisseurantaa tiiviisti Bulgarian antamia politiikkasitoumuksia, etenkin sen seuraavaa kansallista uudistusohjelmaa, ja sen epätasapainojen kehittymistä.
- **Portugalilla**, jolla havaittiin liiallisia epätasapainoja vuonna 2017, on nyt ***epätasapainoja***, koska julkiseen, yksityiseen ja ulkomaiseen velkaan liittyvät riskit ovat vähenemässä politiikkatoimien ja suotuisten makrotaloudellisten ja rahoituksellisten olosuhteiden ansiosta. Erityisesti työttömyysaste on alentunut merkittävästi, ja se on nyt kriisiä edeltäneellä tasolla. Epätasapainojen kestävä korjaaminen edellyttää kuitenkin lisätoimenpiteitä. Komissio seuraa osana erityisseurantaa tiiviisti Portugalin antamia politiikkasitoumuksia, etenkin sen seuraavaa kansallista uudistusohjelmaa, ja sen epätasapainojen kehittymistä.

**Kehitys on yleisesti ottaen ollut suotuisaa myös muissa perusteellisen tarkastelun kohteena olleissa maissa.**

- Kuten vuonna 2017, Alankomailla, Espanjalla, Irlannilla, Ruotsilla ja Saksalla on ***epätasapainoja***. **Irlannissa** ja **Espanjassa** suotuisa makrotaloudellinen ympäristö auttaa pienentämään varantoepätasapainoja, vaikkakin Espanjan politiikkatoimien

[13] Kreikan osalta epätasapainojen ja korjaavien toimenpiteiden seuranta on toteutettu Euroopan vakausmekanismin vakaustukiohjelman piirissä.

viimeaikainen edistys on ollut vaatimatonta ja epätasaista. **Alankomaissa** viranomaiset ovat sitoutuneet vahvasti epätasapainojen korjaamiseen, mutta sitoumuksia ei ole vielä pantu täytäntöön. **Saksassa** epätasapainojen korjaamisessa saavutettu edistys on vähäistä, ja vaikka yksityiset ja julkiset investoinnit ovatkin kasvussa, niillä olisi yhä kasvun varaa. Myös **Ruotsissa** edistys on vähäistä, vaikkakin asuntojen hintojen nousun mahdollisesta taittumisesta on nyt saatu ensimmäisiä merkkejä.

- Italialla, Kroatialla ja Kyproksella on – kuten vuonna 2017 – ***liiallisia epätasapainoja***. **Kroatiassa** ja **Italiassa** uudistukset, suotuisat taloudelliset olosuhteet ja pankkialan riskien pieneneminen ovat yhdessä auttaneet vähentämään epätasapainoja. Politiikkatoimien täytäntöönpanon olisi kuitenkin oltava määrätietoisempaa, varsinkin Kroatiassa. **Kyproksessa** ei ole havaittavissa konkreettista edistystä, ja myös politiikkatoimien täytäntöönpano on ollut maassa melko vähäistä.

## 4. JÄSENVALTIOIDEN POLITIIKKATOIMET

**Tämänhetkisessä taloustilanteessa näkyvät lähimenneisyydessä toteutettujen uudistusten tuottamat hyödyt. Se tarjoaa myös tilaisuuden vielä tarvittavien uudistusten toteuttamiseen.** Jäsenvaltioiden viime vuosina toteuttamien rakenneuudistusten hyödyt tuntuvat kaikkialla Euroopassa. Uudistusten myötä työttömyys on vähentynyt, tulot kasvaneet ja lähentyminen päässyt uudelleen käyntiin. Se, kuinka suuria nämä hyödyt ovat olleet eri jäsenmaissa, riippuu siitä, miten aktiivisesti uudistuksia on viime aikoina toteutettu. Jos talouden, julkishallinnon ja sosiaaliturvajärjestelmien uudistuksia vauhditettaisiin, Euroopan talouksien ja yhteiskuntien joustavuutta voitaisiin lisätä ja ne voisivat selviytyä paremmin tulevista makrotalouden häiriöistä. Mukautuminen käynnissä olevaan rakennemuutokseen auttaisi kaventamaan tuottavuuseroja ja parantaisi sosiaalisia tuloksia. Uudistukset auttavat myös pitämään yllä nykyistä talouden laajentumista poistamalla tarjontapuolen rajoitteita. Tämänhetkinen suotuisa taloudellinen tilanne ei kuitenkaan saa johtaa itsetyytyväisyyteen.

**Saattaa viedä aikaa ennen kuin uudistusten hyödyt tuntuvat täysimääräisesti, mutta kokemuksesta tiedämme, että uudistukset tuottavat tulosta ja että tämänhetkiset suotuisat olosuhteet tarjoavat oikeanlaisen ympäristön uudistuksille.** Uudistukset eivät useinkaan aiheuta merkittävää rahanmenoa. Kun uudistusten lyhyen aikavälin kustannukset pidetään alhaisina ja taakka jaetaan oikeudenmukaisesti, uudistukset voivat olla tehokkaampia ja saada yleisön tuen. Rakenneuudistuksia on tärkeää toteuttaa oikeaan aikaan ja oikeina yhdistelminä. Esimerkiksi tietyillä työ- ja hyödykemarkkinauudistuksilla saattaa olla kustannuksia lyhyellä aikavälillä, kun taas hyödyt voivat syntyä pitkällä aikavälillä. Lisäksi nämä uudistukset vahvistavat usein toistensa vaikutuksia. Näitä uudistuksia voidaan tukea sellaisilla uudistuksilla, joilla parannetaan julkistalouden laatua ja koostumusta. Lisäksi joissakin jäsenvaltioissa voidaan hyödyntää käytettävissä olevaa julkisen talouden liikkumavaraa. Yleisesti ottaen uudistusten poliittinen hinta on yleensä alhaisempi silloin kun taloudessa menee hyvin. Tämä on painava lisäsyy sille, miksi tämänhetkisen taloustilanteen suomaa mahdollisuutta ei pidä jättää käyttämättä.

**Uudistukset edellyttävät hyvää valmistelua ja riittäviä hallinnollisia ja teknisiä valmiuksia.** Uudistukset, joilla parannetaan hallinnon kapasiteettia, tehokkuutta ja laatua, mahdollistavat muut uudistukset. Julkishallinnon uudistusten lyhyen aikavälin kustannukset ovat vähäiset, ja nämä uudistukset voivat tuottaa tuloksia missä tahansa suhdannevaiheessa. Nämä uudistukset voivat olla toisiaan tukevia sellaisten muiden hyvin suunniteltujen uudistusten kanssa, joiden hyödyt ovat merkittäviä, koska ne lisäävät luottamusta lyhyelläkin aikavälillä. Kun pätevä hallinto valmistelee uudistukset hyvin, on helpompaa lisätä

tietoisuutta uudistusten hyödyistä, luoda yhteistä pohjaa sidosryhmien erilaisten etujen välille ja keskittyä uudistusten tuottamaan yhteiseen hyvään. Joidenkin uudistusten oikea-aikainen toteuttaminen voi edellyttää, että tietyt juridiset ja tekniset (esim. tietotekniikkaan liittyvät) kysymykset on asianmukaisesti ratkaistu. On määritettävä uudistusten saavutettavissa ja mitattavissa olevat tulokset, ja näiden tulosten saavuttamista on seurattava ja siitä tiedotettava. Komission rakenneuudistusten tukiohjelma antaa merkittävää teknistä tukea jäsenvaltioille ja pyrkii näin luomaan hyvän pohjan uudistusten onnistumiselle (ks. kohta 2).

**Jotta uudistukset onnistuisivat ja olisivat kestäviä, on ratkaisevan tärkeää, että kansallisen tason sidosryhmät, myös työmarkkinaosapuolet, osallistuvat uudistuksiin.** Se, että sidosryhmät tuntevat omistajuutta uudistuksia kohtaan, parantaa uudistusten toteutumisen todennäköisyyttä ja edistää hyvien tulosten saavuttamista, myös oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Jäsenvaltiot ovat pyrkineet ottamaan työmarkkinaosapuolet tiiviimmin mukaan uudistusten suunnitteluun ja toteuttamiseen, joskin tältä osin voitaisiin mennä vielä pidemmälle. Latvia, Liettua, Slovakia ja Viro ovat hyödyntäneet Euroopan sosiaalirahaston tukea ja näin lisänneet työmarkkinaosapuolten valmiuksia osallistua keskeisten uudistusten suunnitteluun. Ranskan hallitus pyysi työmarkkinaosapuolet mukaan työttömyysvakuutusuudistusta koskeviin neuvotteluihin. Italian työmarkkinaosapuolet ovat allekirjoittaneet uuden sopimuksen, joka koskee ammattiliittojen edustavuutta. Tanskassa pyritään parantamaan ammatillista täydennyskoulutusta aikuiskoulutusta koskevalla kolmikantasopimuksella. Sen jälkeen kun Portugalissa julkaistiin työmarkkinasuhteita koskeva vihreä kirja, hallitus on aloittanut työmarkkinaosapuolten kanssa keskustelut toimenpiteistä, joilla voitaisiin torjua työmarkkinoiden segmentoitumista. Alankomaissa työmarkkinaosapuolet ovat tiiviisti mukana eläkejärjestelmän uudistamisessa. Jotkin jäsenvaltiot ovat kutsuneet myös kansalaisyhteiskunnan järjestöjä suunnittelemaan uudistuksia.

### 4.1 Vastuuntuntoinen finanssipolitiikka, tuloksellinen ja oikeudenmukainen verotus sekä rahoitusvakaus

**Julkistalouden alijäämä ja julkinen velka pienentyvät edelleen kaikkialla EU:ssa. Tämä johtuu lähinnä nopeutuvasta kasvusta ja alhaisesta korkotasosta.** Kun talousnäkymät edelleen vahvistuvat, komissio odottaa, että julkistalouden rahoitusasema edelleen paranee EU:ssa, ja tämän myötä julkistalouden velkasuhde pienenee tulevina vuosina lähes kaikissa jäsenvaltioissa. Nykyinen suotuisa talousympäristö tarjoaa mahdollisuuden rakentaa finanssipoliittisia puskureita, joiden avulla lisätään häiriönsietokykyä.

**Julkistalouden ohjausjärjestelmää on parannettu useissa jäsenvaltioissa. Kun parannuksia jatketaan, julkisesta taloudesta tulee kestävämpi ja ennakoitavampi.** Bulgaria on äskettäin muuttanut julkista taloutta koskevaa lakiaan, jotta se olisi täysin EU:n vaatimusten mukainen. Tšekissä on säädetty uusi finanssipoliittista vastuuta koskeva laki, jolla vahvistetaan merkittävästi talouden ohjausjärjestelmää. Liettua on tarkentanut julkista varainkäyttöä koskevien kansallisten sääntöjensä soveltamista ja lisännyt vastuuvelvollisuutta ja pyrkinyt näin saavuttamaan julkistaloutensa tavoitteet. Maltalla otetaan käyttöön suoriteperusteinen kirjanpito kaikissa ministeriöissä. Kaikissa jäsenvaltioissa Puolaa ja Tšekkiä lukuun ottamatta on riippumaton finanssipoliittinen neuvosto. Tšekissä neuvoston jäsenten nimitys odottaa parlamentin hyväksyntää. Jäsenvaltioiden julkistalouden ohjausjärjestelmiin kuitenkin liittyy edelleen tiettyjä haasteita. Joissakin jäsenvaltioissa voitaisiin vahvistaa riippumattomien finanssipolitiikan instituutioiden rahoituksellista itsenäisyyttä. Jäsenvaltioissa, jotka ovat valtiosääntönsä mukaan liittovaltioita, on tarpeen koordinoida paremmin julkistalouden suunnittelua hallinnon eri tasoilla.

**Kun julkiset menot käydään tarkasti läpi, edistetään veronmaksajien rahojen tehokasta käyttöä.** Julkisten menojen uudelleenarvioinnilla voidaan parantaa politiikan tuloksia ja jakaa julkinen rahoitus mielekkäämmin poliittisten painopistealueiden välillä. Samalla voidaan pitää yllä vastuullista finanssipolitiikkaa. Julkisten menojen uudelleenarviointi on meneillään useissa jäsenvaltioissa.[14] Esimerkiksi Espanja antoi riippumattomalle finanssipolitiikan instituutiolleen (AIReF) tehtäväksi uudelleenarvioinnin, joka kattoi kaikki hallintotasot. Joitain aloitteita on meneillään myös euroalueen ulkopuolella, esimerkiksi Bulgariassa, jossa käydään parhaillaan läpi useiden ministeriöiden ja kuntien kunnossapito- ja henkilöstömenoja.

**Jotta euroalueen kasvupotentiaali vahvistuisi, on turvattava sekä julkiset että yksityiset investoinnit.** Julkisten menojen osalta tämä voidaan saavuttaa pitämällä huolta menojen oikeasta rakenteesta ja parantamalla julkistalouden laatua. Jotkin jäsenvaltiot ovat laatineet monivuotisia suunnitelmia lisätäkseen julkisia investointimenoja. Ranska on hyväksynyt vuosia 2018–2022 koskevan suuren investointisuunnitelman (Grand plan d'investissement) valmistellakseen taloutta tuleviin haasteisiin. Irlanti on tehnyt parannuksia vuosia 2018–2021 koskevaan pääomainvestointisuunnitelmaansa (Capital Investment Plan) ja näin pyrkinyt puuttumaan infrastruktuurin pullonkauloihin, jotka ovat seurausta siitä, että kriisin jälkimainingeissa julkiset investoinnit esimerkiksi asumiseen, liikenteeseen ja vesi-infrastruktuuriin vähenivät. Saksa on edistynyt toimissa, joilla pyritään parantamaan infrastruktuuri-investointien suunnittelu- ja toteuttamisvalmiuksia tietyillä aloilla, kuten liikenteessä. Yksityisiä investointeja olisi saatava liikkeelle, muun muassa julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien avulla.

**On uudistettava terveydenhuolto- ja eläkejärjestelmiä ja taattava niiden kestävyys, saatavuus, laatu ja riittävyys.** Samalla kun yli 60-vuotiaiden väestöryhmä kasvaa yhä nopeammin ja terveydenhuollossa otetaan teknologisia edistysaskeleita, terveydenhuolto ja eläkkeet ovat yksi suurimmista ja nopeimmin kasvavista julkisista menolajeista. Eräissä maissa hoidon tarvitsijan on edelleen maksettava epävirallisia palkkioita saadakseen etusijan hoitoon pääsyssä ja saadakseen parempaa hoitoa. Tämä huonontaa merkittävästi terveydenhuollon yleistä saatavuutta ja terveydenhuoltojärjestelmän kestävyyttä. Useimmat jäsenvaltiot ovat viime vuosina ryhtyneet uudistamaan eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmiään, mutta vuodesta toiseen tarkasteltuna edistys näyttää melko vaatimattomalta. Slovakia on hiljattain parantanut terveydenhuoltojärjestelmänsä kustannustehokkuutta ja muun muassa toteuttanut varoille vastinetta -hankkeen. Näyttää siltä, että hankkeen avulla on saatu aikaan joitakin konkreettisia myönteisiä muutoksia, jotka johtavat kustannussäästöihin. Tanska on ottanut käyttöön uusia kannustimia, jotta ihmiset luopuisivat varhaiseläkkeestä ja lykkäisivät eläkkeelle jäämistään. Myös Liettua ja Portugali ovat käynnistäneet uudistuksia vähentääkseen kielteisiä vaikutuksia, joita niiden eläkejärjestelmien tietyillä elementeillä on maiden julkistalouden pitkän aikavälin kestävyyteen. Näitä hyviä käytäntöjä olisi noudatettava laajemminkin, jotta julkistalouden kestävyys säilyisi ja kansalaisille voitaisiin sen ansiosta taata riittävät eläkkeet ja terveydenhuoltopalvelut ja jotta toimisimme reilusti myös tulevia sukupolvia kohtaan.

**Oikeudenmukaiset ja kasvua tukevat verojärjestelmät voivat edistää yksityisiä investointeja, parantaa liiketoimintaympäristöä, lisätä työllisyyttä, vähentää eriarvoisuutta ja auttaa kehittämään ympäristön kannalta kestävää taloutta.** Belgia siirtää asteittain verotuksen painopistettä pois työn verottamisesta. Ranskassa työllisyyden ja kilpailukyvyn tukemiseksi myönnetty veronhyvitys muutetaan pysyväksi työnantajan sosiaaliturvamaksujen alennukseksi ja sitä täydennetään lisäalennuksella, joka koskee

[14] Lähde: komission tiedonanto (kesäkuu 2017) euroryhmälle euroalueella tehdyn kyselyn perusteella, http://www.consilium.europa.eu/media/23582/eg-15-june-2017_note-on-spending-reviews.pdf

matalimpia palkkoja. Latvia ja Unkari ovat hieman supistaneet matalapalkkaisten työntekijöiden verokiilaa, joka on ollut suhteellisen korkea. Ruotsissa verotuksella tuetaan vihreämpää ja kestävämpää taloutta.

**Aggressiivinen verosuunnittelu merkitsee huomattavia menetyksiä eurooppalaisille veronmaksajille. EU:n lainsäädännön saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä auttaa karsimaan tällaisia käytäntöjä.** Pelkästään EU:n sisällä toteutetut voitonsiirrot aiheuttavat tulonmenetykset, jotka on arvioitu 50–70 miljardiksi euroksi. Aggressiivinen verosuunnittelu heikentää yritysten tasapuolisia toimintaedellytyksiä ja kanavoi resursseja epäoikeudenmukaisella tavalla pois sieltä, missä jäsenvaltiot voisivat käyttää niitä tavoitteidensa saavuttamiseen. Veronkiertoa voidaan suitsia lujittamalla kansallista verolainsäädäntöä, lisäämällä läpinäkyvyyttä ja parantamalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä. Alankomaat, Belgia, Kypros ja Malta muuttavat parhaillaan sellaisia verojärjestelmiensä elementtejä, jotka ovat edistäneet aggressiivista verosuunnittelua. Irlannissa suositukset, jotka on laadittu yhtiöverolain riippumattoman arvioinnin tuloksena, ovat julkisen kuulemisen kohteena. Jäsenvaltioiden on vuoden 2018 loppuun mennessä saatettava veronkiertodirektiivin säännökset osaksi kansallista lainsäädäntöään.

**Toimenpiteet, joiden avulla on vahvistettu pankkialaa ja puututtu järjestämättömien lainojen suureen määrään, ovat tuottaneet tuloksia, ja niitä on edelleen tehostettava.** Neuvosto sopi heinäkuussa 2017 EU:n toimintasuunnitelmasta, jolla vähennetään järjestämättömien lainojen määrää pankkialalla ja ehkäistään niiden syntymistä.[15] On jatkettava päättäväisesti toimia, joilla kohennetaan pankkivalvontaa, uudistetaan maksukyvyttömyys- ja velanperintäjärjestelmiä, kehitetään ongelmallisten omaisuuserien jälkimarkkinoita ja toteutetaan pankkialan rakenneuudistus. Tavoitteena on parantaa pankkien kannattavuutta, rahapolitiikan välittymistä ja taloudellisen toiminnan rahoitusta. Italian toimet tuottavat tulosta, mukaan lukien järjestämättömien lainojen arvopaperistamisjärjestelmä. Slovenian keskuspankki on kehittänyt välineistön, jonka avulla järjestämättömät lainat tunnistetaan ja niitä hallitaan ja niiden syntymistä ehkäistään. Irlanti ja Kroatia ovat pyrkineet edistämään järjestämättömien lainojen poistamista pankkien taseista, esimerkiksi verotussääntöjä koskevilla muutoksilla. Järjestämättömien lainojen määrä on kuitenkin edelleen suuri eräissä jäsenvaltioissa ja heikentää erityisesti pienempien pankkien kannattavuutta.

### 4.2 Joustavat ja osallistavat työmarkkinat, koulutusjärjestelmät ja sosiaalipolitiikat

**Vaikka Euroopan työllisyysaste on nyt korkeampi kuin koskaan ja köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen ovat alkaneet vähentyä, merkittäviä haasteita on edelleen.** Työttömien henkilöiden ja köyhyysriskissä olevien ihmisten määrä on edelleen liian suuri, mikä kertoo siitä, että elpyminen ei ole vielä saavuttanut kaikkia yhteiskunnan ja talouden osia. Sen lisäksi että työmarkkinoiden ja sosiaali- ja koulutusjärjestelmien on selviydyttävä vanhoista ongelmistaan, niiden on lisäksi kyettävä vastaamaan globalisaation ja teknologisen kehityksen mukanaan tuomiin haasteisiin.

**Kestävät ja osallistavat sosiaalisen suojelun järjestelmät ovat keskeisiä, kun pyritään lieventämään talouden häiriöiden vaikutuksia.** Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden mukaisesti kaikilla työntekijöillä olisi oltava oikeus sosiaaliseen suojeluun heidän työsuhteensa tyypistä ja kestosta riippumatta. Työvoiman lisääntyvä liikkuvuus ja

[15] Ks. neuvoston päätelmät järjestämättömiin lainoihin puuttumista koskevasta EU:n toimintasuunnitelmasta (11.7.2017) sekä komission tiedonanto *Ensimmäinen seurantaraportti järjestämättömien lainojen vähentämisestä Euroopassa* (COM(2018) 37 final).

uudet työnteon muodot eivät ole kuitenkaan helposti sovitettavissa yhteen sosiaalisen suojelun järjestelmien kanssa. Italia, Portugali, Puola, Ranska ja Tanska ovat ryhtyneet uudistamaan tätä osa-aluetta esimerkiksi siten, että sosiaaliset oikeudet ja työttömyysetuudet on laajennettu koskemaan epätyypillisissä työsuhteissa olevia henkilöitä ja itsenäisiä ammatinharjoittajia. Portugalissa on tässä yhteydessä suunniteltu tuensaajien valmiuksien aktivoimista entistä tehokkaammin, muun muassa parantamalla työvoima- ja sosiaaliviranomaisten välistä yhteistyötä. Belgiassa on pyritty kasvattamaan itsenäisten ammatinharjoittajien eläkekertymää tarjoamalla lisätukea. Lisäksi sosiaaliturvamaksun vähimmäismäärää, joka itsenäisten ammatinharjoittajien on maksettava toimintansa alussa, on Belgiassa alennettu. Ruotsissa itsenäiset ammatinharjoittajat voivat pakollisen työttömyysvakuutuksen ohella ottaa lisävakuutuksen, jota valtio tukee. Ranska on ilmoittanut uudistavansa työttömyysetuusjärjestelmänsä kannustaakseen yrityksiä solmimaan pitkäkestoisempia työsuhteita.

**Laatikko 1: Kestävät, riittävät ja tehokkaat sosiaaliset turvaverkot Euroopassa**

Monissa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteissa, erityisesti periaatteissa 12 ja 14[16], korostetaan riittävän sosiaalisen suojelun tärkeyttä. Riittävät sosiaalisen suojelun järjestelmät, mukaan lukien vanhuuseläkkeet, terveydenhuolto, työttömyyskorvaukset ja sosiaaliavustukset, ovat ratkaisevan tärkeitä pyrittäessä lieventämään ongelmia, joita ihmiset ja perheet kohtaavat työpaikan menetyksen tai muun takaiskun vuoksi. Tämä on erityisen tärkeää, jotta maailmassa, joka muuttuu nopeasti väestön ikääntymisen, teknologisen kehityksen ja globalisaation myötä, ihmiset saavat tukea uranvaihdoksissaan ja pystyvät täysimääräisesti hyödyntämään kiivaassa muutoksessa olevan talouden mahdollisuuksia ja hallitsemaan sen mukanaan tuomia haasteita. Riittävä ja tuloksellinen sosiaalinen suojelu on laajemmasta näkökulmasta tarkastellen välttämätöntä, jotta talous menestyisi ja työmarkkinat toimisivat hyvin ja tuloksena olisi laadukkaita työpaikkoja ja kestävää kasvua. Sen varmistaminen, että sosiaalisen suojelun järjestelmät ovat taloudellisesti kestäviä pitkällä aikavälillä, onnistuu ainoastaan, jos riskinjako, joka on sosiaalisen suojelun luontainen osa, toteutuu laaja-alaisesti.

Monet jäsenvaltiot nykyaikaistavat sosiaalisen suojelun järjestelmiään parantamalla etuuksien ja palvelujen kattavuutta ja riittävyyttä, etenkin kun on kyse epätyypillisissä työsuhteissa olevista. Lisäksi työmarkkinoille osallistumista kannustetaan aktiivisesti. Viime vuonna useat jäsenvaltiot, kuten Italia, Latvia, Portugali, Ranska ja Tanska, laajensivat itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevan sosiaaliturvan kattavuutta. Jäsenvaltiot myös tukevat aktiivisemmin työmarkkinoille osallistumista, ja usein toimet kohdistuvat erityisryhmiin. Slovakia toteuttaa kunnianhimoista toimintaohjelmaa, jossa pitkäaikaistyöttömille tarjotaan räätälöityjä palveluja. Espanjassa on perustettu sosiaalista osallisuutta edistävä verkosto, jolla koordinoidaan toimintaa sosiaali- ja työvoimaviranomaisten välillä.

Yleisesti ottaen tarvitaan kuitenkin nykyistä kattavampi ja johdonmukaisempi lähestymistapa, jotta voitaisiin puuttua jäsenvaltioiden yhteisiin haasteisiin. Se, että viime vuosina on luotu merkittävä määrä työpaikkoja, on jo auttanut. Vaikka työpaikka on edelleen paras vakuutus köyhyyttä vastaan, lähes 10 prosenttia työntekijöistä luokitellaan ns. työssäkäyviksi köyhiksi. Työmarkkinoiden muuttuessa tämä osuus on hitaassa kasvussa.

Lisäksi joissakin jäsenvaltioissa köyhyys ei hellitä vaan on aina vain ankarampaa, mikä viittaa siihen, että sosiaalisen suojelun suunnittelu ja toteutus on puutteellista. Esimerkiksi Italiassa otettiin maaliskuussa 2017 ensimmäisen kerran käyttöön yleinen vähimmäistulotukijärjestelmä, jolle osoitettiin rakenteellisesti lisää varoja vuoden 2018 talousarviolaissa. Portugali on muuttanut vähimmäistulojärjestelmäänsä merkittävästi. Tarkoituksena on kyetä integroimaan köyhyydessä eläviä henkilöitä tehokkaammin yhteiskuntaan sekä suojelemaan heitä ilman syrjintää kansalaisuuden perusteella. Sosiaaliavustukset ovat välttämättömiä sen varmistamiseksi, että jokainen, joka on vailla riittäviä varoja, voi elää ihmisarvoista elämää. Sosiaaliavustusjärjestelmää olisi kuitenkin käytettävä vasta viimeisenä keinona. Sen tehtävänä on auttaa ihmisiä takaisin yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi. Eriarvoisuutta ja köyhyyttä ja niiden siirtymistä sukupolvelta toiselle voidaan vähentää, jos vero- ja etuusjärjestelmät suunnitellaan paremmin, yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen taataan, laadukkaiden sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluiden saatavuus varmistetaan ja sukupuolten tasa-arvoa edistetään.

[16] ”Jokaisella, jolla ei ole riittäviä varoja, on oikeus riittäviin vähimmäistoimeentuloetuuksiin, joilla varmistetaan ihmisarvoinen elämä kaikissa elämän vaiheissa, ja työmarkkinoille ja yhteiskuntaan osallistumisen mahdollistavien tavaroiden ja palvelujen tosiasialliseen saatavuuteen. Työkykyisten vähimmäistoimeentuloetuuksiin olisi yhdistettävä kannustimet työmarkkinoille siirtymiseen tai palaamiseen.”

**Uudet työn tekemisen muodot edellyttävät, että työmarkkinajärjestelmiä mukautetaan.** Joustavuus, jota työvoiman kysynnän muutokset edellyttävät, on tasapainotettava työntekijöiden ja heidän perheidensä taloudelliseen turvallisuuteen liittyvien tarpeiden kanssa, jotta vältetään työmarkkinoiden segmentoituminen. Esimerkiksi Liettua on uudistanut kattavasti työlainsäädäntöään ja pyrkinyt näin keventämään työsuhteen päättymistä koskevia sääntöjä. Samalla on lyhennetty määräaikaisten työsopimusten enimmäiskestoa, parannettu työttömyysetuuksia ja kannustettu työmarkkinaosapuolia keskitettyyn sopimiseen.

**Väestön ikääntymisen myötä työvoiman tarjonta vähenee ja aktiiviväestön paineet huolehtia eläkejärjestelmien kestävyydestä ja riittävyydestä lisääntyvät.** Lähivuosina suuret ikäluokat jäävät eläkkeelle. Tästä näkökulmasta se, että osallistumista työelämään lisätään ja tuottavuutta parannetaan, on ratkaisevan tärkeää. Naisten, ikääntyneiden työntekijöiden, heikosti koulutettujen työntekijöiden, vammaisten ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden työllisyysastetta on mahdollista lisätä merkittävästi. Näiden henkilöryhmien työllistymistä on helpotettava muun muassa poistamalla työnteon pidäkkeitä, tarjoamalla räätälöityä koulutusta, sallimalla joustavat työajat sekä varmistamalla kohtuuhintaisten ja laadukkaiden terveydenhuolto-, lastenhoito- ja muiden hoitopalvelujen saatavuus. Muun muassa Luxemburgissa, Romaniassa, Slovakiassa ja Tšekissä on edistetty joustavia työaikajärjestelyjä ja parannettu hoitopalvelujen saatavuutta. Saksa ja Itävalta pyrkivät pidentämään työuria joustavoittamalla ikääntyneiden työntekijöiden eläkkeelle siirtymistä. Muun muassa Ruotsissa, Saksassa, Suomessa ja Tanskassa on edistetty maahanmuuttajataustaisten henkilöiden integroitumista työmarkkinoille.

**Työntekijöiden olisi pidettävä osaamisensa työmarkkinoiden tarpeiden mukaisina koko työuransa ajan.** Eurooppalaisten nuorten perustaidot on heikentyneet useissa jäsenvaltioissa, ja mahdollisuudet koulutukseen eivät useinkaan ole yhdenvertaisia. Koulutusjärjestelmiä olisi nykyaikaistettava ja vähäosaisten väestöryhmien olisi päästävä helpommin koulutuksen piiriin, jotta kansalaiset voisivat olla aktiivisia ja saisivat mahdollisimman paljon irti työelämästään. Koulutus olisi lisäksi saatettava vastaamaan työmarkkinoiden tarpeita. Koulutusjärjestelmien kaikkia tasoja on parannettava laajalla rintamalla, jotta nuorilla ja kaikilla muillakin olisi mielekkäitä tulevaisuudennäkymiä. Tällä toimenpiteellä sekä jatkuvalla osaamisen kehittämisellä ja uudelleenkoulutuksella ehkäistäisiin osaamisvajetta ja ammattitaidon tarjonnan ja kysynnän kohtaamattomuutta eli ongelmia, jotka haittaavat erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Eräät jäsenvaltiot ovat alkaneet ratkoa näitä ongelmia. Irlannissa julkiset koulutusmenot ovat palaamassa kriisiä edeltäneelle tasolle ja koulutusjärjestelmää vahvistetaan. Tanskassa on toteutettu laajoja koulutusuudistuksia, joiden tavoitteena on parantaa koulutustuloksia ja nostaa korkeakoulutuksen tasoa. Kroatia on käynnistämässä pilottihanketta, jossa kouluja siirretään digitaaliaikaan. Portugali on viime vuosien aikana toteuttamiensa toimenpiteiden lisäksi äskettäin käynnistänyt ohjelman, jolla pyritään lisäämään aikuisväestön taitoja ja pätevyyksiä.

**Laatikko 2: Eurooppalaisille työntekijöille lisää mahdollisuuksia paremman osaamisen avulla**

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa on useita periaatteita (erityisesti periaate 1[17]), joissa korostetaan koulutuksen ja elinikäisen oppimisen tärkeyttä. Eurooppa on jokseenkin täysin riippuvainen työvoimansa osaamisesta. Koulutuksella luodaan kasvua, työllisyyttä ja häiriönsietokykyä. On varsin todennäköistä, että Eurooppa saavuttaa vuoden 2020 tavoitteensa, jotka liittyvät koulunkäynnin keskeyttäneiden määrän vähentämiseen ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden määrän lisäämiseen. Jäsenvaltiot ovat ryhtyneet uudistamaan koulutusjärjestelmiään. Ne pyrkivät tässä yhteydessä muun muassa parantamaan perustaitojen heikkoa hallintaa, lisäämään ammattikoulutuksen ja korkea-asteen koulutuksen työmarkkinarelevanssia, laajentamaan oppisopimuskoulutusta ja parantamaan sen laatua sekä antamaan muodollisen tunnustuksen pätevyydelle, joka on hankittu virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella. Jäsenvaltioiden odotetaan neuvoston suosituksen *Taitojen parantamisesta: uusia mahdollisuuksia aikuisille*[18] mukaisesti valmistelevan asianmukaiset toimenpiteet vuoden 2018 puoliväliin mennessä. Komissio ehdottaa, että työ tehdään osana kansallisia uudistusohjelmia, joiden odotetaan valmistuvan tänä keväänä. Komissio arvioi jäsenvaltioiden toimenpiteitä nykyisten raportointimenettelyjen puitteissa.

Monia haasteita on kuitenkin jäljellä. Työnantajien on vaikea löytää työntekijöitä, joilla on sopivaa osaamista. Ihmisiä, joilla on vähäinen ammattitaito tai alhainen koulutustaso, uhkaavat työttömyys, köyhyys, heikko terveys, sosiaalinen syrjäytyminen ja demokraattisen osallistumisen puute. Tähän ryhmään kuuluvista on työssä vain puolet, mikä jarruttaa työvoiman tarjontaa ja tuottavuutta (korkeasti koulutetuista työssä on 80 %). Epäedullinen sosioekonominen asema on edelleen merkittävin alhaiseen koulutustasoon liittyvä tekijä. Teknologiset muutokset ja väestön ikääntyminen edellyttävät investointeja uudelleen- ja täydennyskoulutukseen, mutta vain joka kymmenes aikuinen osallistuu koulutukseen. Monet eivät myöskään hanki taitoja, joita he tarvitsisivat hyötyäkseen digitaalisesta muutoksesta. Sen vuoksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteella 1 edistetään laadukkaan koulutuksen saatavuutta ja elinikäisen oppimisen periaatetta ja pyritään siihen, että ihmiset voivat osallistua yhteiskuntaan täysipainoisesti.

[17] ”Jokaisella on oikeus laadukkaaseen ja inklusiiviseen opetukseen, koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen sellaisten taitojen ylläpitämiseksi ja hankkimiseksi, jotka mahdollistavat osallistumisen yhteiskunnan toimintaan ja auttavat työmarkkinoille siirtymisessä.”

[18] Neuvoston suositus *Taitojen parantamisesta: uusia mahdollisuuksia aikuisille*, 19.12.2016 (EUVL C 484, 24.12.2016).

Sosiaalisten oikeuksien pilarissa olevan periaatteen 1 toteuttamiseksi on olennaisen tärkeää, että vuonna 2016 käynnistetty uusi osaamisohjelma pannaan täytäntöön täysimääräisesti. Ohjelman kymmenellä toimella puututaan keskeisiin haasteisiin seuraavasti: matalan koulutustason aikuisille annetaan perustaidot (Taitojen parantamisen polku -aloite); investointeja digitaalitaitoihin lisätään (digitaalitaitojen ja työllisyyden edistämiseen tähtäävät kansalliset yhteenliittymät); yhteensopimattomuutta koulutuksen tarjoamien taitojen ja palvelualan ja valmistusteollisuuden tarvitsemien taitojen välillä vähennetään (alakohtaista osaamisyhteistyötä koskeva suunnitelma); osaamisen ja pätevyyksien läpinäkyvyyttä parannetaan (eurooppalainen tutkintojen viitekehys – europassi); ja ammatillista koulutusta nykyaikaistetaan samalla kun sen houkuttelevuutta lisätään, ns. aivovientiin puututaan kaikkialla EU:ssa ja eurooppalaisten avaintaitoja vahvistetaan. Komissio jatkaa yhteistyötä OECD:n kanssa vuonna 2018 tukeakseen jäsenvaltioiden osaamisstrategioita. Yhteistyö kattaa myös erilaiset toimet, joilla pyritään erityisesti siihen, että ammatillinen koulutus vastaisi työmarkkinoiden konkreettisia osaamistarpeita. Marraskuussa 2017 komissio täsmensi eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteita. Pyrkimyksenä on, että vahvempi rajat ylittävä yhteistyö ja parempi liikkuvuus parantavat opetuksen ja oppimisen laatua ja lisäävät nuorten taitoja ja työllistymismahdollisuuksia. Lisäksi komissio esitteli digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman 17. tammikuuta 2018.

### 4.3 Laadukkaat investoinnit, suurempi tuottavuus ja parempi kilpailukyky

**Rahoitusolosuhteet ovat suotuisat ja talouden ilmapiiri valoisampi, mikä johtuu osittain investointien esteiden poistamisesta. Niinpä investoinnit ovat kasvussa.** Edellytykset investoinneille ovat parantuneet viime aikoina, sillä epävarmuustekijät ovat vähentyneet, yritysten paineet vähentää velkojaan pienentyneet ja kokonaiskysynnän näkymät parantuneet. Samaan aikaan kokonaisinvestoinnit ja varsinkin julkiset investoinnit muodostavat edelleen suhteellisen vähäisen osuuden BKT:stä. Aineettomaan omaisuuteen kohdistuvat investoinnit, joiden lähtötaso on ollut alhainen, ovat kasvussa.

**Investointien rakenteellisia esteitä on Euroopan investointiohjelman mukaisesti ryhdytty poistamaan.** Investointiohjelman kolmannella pilarilla pyritään poistamaan investointien esteitä ja lisäämään sääntelyn ennakoitavuutta, jotta Eurooppa olisi jatkossakin houkutteleva investointikohde. Euroopan talouksien kilpailukyvyn parantamiseksi on ratkaisevan tärkeää toteuttaa uudistuksia, joiden avulla parannetaan tuotemarkkinoita ja edistetään innovointia. Sääntelyn ja hallinnollisten rasitteiden aiheuttamat kustannukset ovat pienentyneet viime aikoina, mutta ne rasittavat edelleen liiketoimintaympäristöä. Eräisiin yhteiskunnan instituutioita koskeviin ongelmiin on puututtava. Näitä ovat esimerkiksi julkishallinnon tehottomuus, sääntelytaakka, korruptio sekä oikeusvaltioperiaatteeseen ja oikeuslaitoksen tehokkuuteen liittyvät ongelmat. Palvelualan kilpailu tehostuu edelleen, mikä antaa tilaisuuden hyödyntää digitalisoinnin etuja, tehokkaampia arvoketjuja, lisääntynyttä valinnanvaraa ja alhaisempia hintoja. Varsinkin Suomi on parantanut sääntelyä ja keventänyt hallinnollista rasitusta ja siten lisännyt palvelualan kilpailua. Suomessa on edistytty muun muassa yhteistyötalouden palveluntarjoajia koskevan kehyksen osalta. Slovakiassa on hyväksytty toimenpidepaketti, jolla pyritään parantamaan liiketoimintaympäristöä ja lisäämään investointeja, ja se on määrä panna täytäntöön vuoteen 2019 mennessä. Ranska puolestaan on vähentänyt yrityksiin kohdistuvaa suurta verotaakkaa.

**Hallinnollisten valmiuksien heikkoudet pahentavat liiketoimintaympäristön puutteita.** Espanjassa, Romaniassa ja Unkarissa uudistetaan parhaillaan julkisten hankintojen järjestelmää. Portugali on toteuttanut toimenpiteitä tehostaakseen maksukyvyttömyys- ja

verotusmenettelyjään. Kypros ja Tšekki ovat ottamassa käyttöön sähköisen hallinnon palveluja, ja Slovenia on hyväksynyt säännöt, joiden odotetaan nopeuttavan rakennuslupamenettelyä ja lisäävän oikeusvarmuutta sijoittajien näkökulmasta ja sitä kautta kannustimia sijoittaa.

**Korruptio on edelleen kasvun esteenä tietyissä osissa Eurooppaa. Se tuo epävarmuutta yrityksille, hidastaa hallinnollisia prosesseja ja lisää yhteiskunnan ja talouden kustannuksia.** Koko EU:n tasolla 37 prosenttia yrityksistä pitää korruptiota ongelmana liiketoiminnassa, ja ongelma on erityisen vakava eräissä jäsenvaltioissa.[19] Jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimia tämän ongelman ratkaisemiseksi. Italia on pyrkinyt parantamaan julkishallintoaan ja hyväksynyt merkittävää korruption vastaista lainsäädäntöä. Myös Espanja on edennyt läpinäkyvyyttä edistävän ja korruptiota torjuvan järjestelmän toteuttamisessa. Uutta lainsäädäntöä, joka koskee väärinkäytösten paljastajien suojelua, on hyväksytty Italiassa ja Liettuassa, ja tällaista lainsäädäntöä harkitaan useissa jäsenvaltioissa.

**Erityisesti pk-yritysten rahoituksen saatavuus parantuu vähitellen kaikkialla Euroopassa.** Pääoman saaminen muualta kuin pankeista on keskeisen tärkeää aloittavien yritysten kannalta samoin kuin menestyvien yritysten laajentumisen kannalta. Riskirahoitus ja laajentumisvaiheen rahoitus ovat vasta kehityksensä alussa pienemmissä maissa ja suuremmissakin maissa finanssikeskusten ulkopuolella. Portugalin toimet, joilla on parannettu rahoituksen saatavuutta esimerkiksi ottamalla käyttöön uusia rahoitusvälineitä, ovat hyvä esimerkki tällaisille kehitystoimille osoitetusta tuesta. Vastaavasti Slovenia tarjoaa uusia rahoitusmahdollisuuksia pk-yrityksille ja pyrkii näin tuomaan lisää vaihtoehtoisia rahoituslähteitä näiden yritysten saataville. Kypros toteuttaa kasvuun tähtäävää toimintasuunnitelmaa, johon sisältyy kehys laajamittaisten investointien houkuttelemiseksi ja helpottamiseksi.

**Onnistuneista tuottavuuden kasvua tukeneista toimista olisi otettava esimerkkiä.** Jäsenvaltiot ovat kaikkialla toteuttaneet rohkaisevia toimenpiteitä vastatakseen haasteisiin, jotka ovat ainakin jossain määrin maakohtaisia. Luxemburg on monipuolistanut talouttaan muun muassa poistamalla esteitä, jotka haittaavat investointeja ja innovointia. Belgiassa edistetään monilla toimilla investointeja tietopääomaan ja erityisesti lisätään digitaalisen teknologian käyttöönottoa ja innovaatioiden levittämistä. Espanja on ottanut ensiaskeleet toimissa, joiden tarkoituksena on parantaa maan tutkimus- ja innovaatiojärjestelmää. Tanska on käynnistänyt ohjelman tuottavuuden lisäämiseksi ja liiketoimintaympäristön parantamiseksi, ja Puola ja Latvia ovat alentaneet veroja investointien edistämiseksi. Saksassa osaamiskeskusten verkosto tukee pk-yritysten digitalisointia ja digitaalikeskukset helpottavat startup-yritysten, pk-yritysten, teollisuuden, tiedemaailman ja hallinnon välistä yhteistyötä. Tukeakseen startup-yritysten ekosysteemin kehitystä Viron hallitus on hyväksynyt uuden viisumiohjelman. Se koskee sellaisia EU:n ulkopuolelta tulevia yrittäjiä, jotka haluavat perustaa startup-yrityksen Viroon. Alankomaissa on pyritty lisäämään kiertotalouden käyttöönottoa. Toimenpiteet liittyvät esimerkiksi julkisiin hankintoihin.

## 5. SEURAAVAT TOIMET

**Talouspolitiikan EU-ohjausjakso tarjoaa komissiolle, jäsenvaltioille, työmarkkinaosapuolille ja kaikilta tasoilta tuleville sidosryhmille mahdollisuuden käydä**

[19] Parhaillaan on meneillään arviointi, jossa tarkastellaan kaikkien jäsenvaltioiden yleisiä korruption vastaisia politiikkoja ja toimenpiteitä. Komissio on analysoinut keskeisiä ongelmia useiden sellaisten jäsenvaltioiden maaraporteissa, joissa riskit ovat erityisen suuria ja korruption vastainen toiminta puutteellista. Nämä riskit ja puutteet estävät investointeja, resurssien tehokasta kohdentamista, talouden toimintaa ja kasvua kyseisissä maissa.

**jatkuvaa vuoropuhelua koko vuoden ajan.** Maaraportit, jotka julkaistaan tänään, perustuvat perusteelliseen vuoropuheluun, jota on käyty hallitusten, kansallisten viranomaisten ja sidosryhmien kanssa sekä teknisellä että poliittisella tasolla. Joulukuussa 2017 pidetyt korkean tason kahdenväliset kokoukset ovat osa tätä vuoropuhelua. Maaraporttien havainnot esitellään komission edustustoissa jäsenvaltioiden pääkaupungeissa, ja lisäksi havaintoihin liittyviä jatkotoimia käsitellään kahdenvälisissä kokouksissa. Komission varapuheenjohtajat ja jäsenet vierailevat jäsenvaltioissa kuullakseen työmarkkinaosapuolten, parlamenttien, hallitusten ja muiden sidosryhmien näkemyksiä maaraporttien analyyseistä. Komissio keskustelee maaraporttien havaintojen yhteenvedoista Euroopan parlamentin kanssa.

**Seuraavaksi jäsenvaltioiden on nyt havaittujen ongelmien valossa esitettävä taloudelliset ja sosiaaliset painopisteensä. Nämä sisällytetään kansallisiin uudistusohjelmiin, jotka laaditaan huhtikuun puoliväliin mennessä.** Jotta ongelmiin saataisiin riittävät ja kestävät ratkaisut, komissio suosittaa, että uudistusohjelmat laaditaan yhdessä kaikkien keskeisten sidosryhmien, kuten työmarkkinaosapuolten, alue- ja paikallisviranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan järjestöjen kanssa.

**LIITE 1 – MAKROTALOUDEN JA JULKISTALOUDEN EPÄTASAPAINOJEN YHDENNETTY VALVONTA**

| | Makrotalouden epätasapainoa koskeva menettely[20] | Vakaus- ja kasvusopimus (Keskipitkän aikavälin tavoite / liiallisen alijäämän menettely) | Huomautukset |
|---|---|---|---|
| **AT** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei ole vielä saavutettu; sovelletaan velkasääntöä[21] | |
| **BE** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei ole vielä saavutettu; sovelletaan velkasääntöä | |
| **BG** | On epätasapainoja | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite ylitetty | |
| **CY** | On liiallisia epätasapainoja | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä | |
| **CZ** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite ylitetty | |
| **DE** | On epätasapainoja | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite ylitetty; sovelletaan velkasääntöä | |
| **DK** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite saavutettu | |
| **EE** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu | |
| **EL** | | | Erityinen rahoitustukiohjelma |
| **IE** | On epätasapainoja | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä | |
| **ES** | On epätasapainoja | Korjaava osio<br>Liiallinen alijäämä, korjattava viimeistään:<br>2018 | |
| **FR** | On epätasapainoja | Korjaava osio<br>Liiallinen alijäämä, korjattava viimeistään: | |

[20] Luokkiin ”on epätasapainoja” ja ”on liiallisia epätasapainoja” sovelletaan erityisseurantaa, jota muokataan haasteiden vaikeusasteen mukaisesti.

[21] Velkasääntö: Jos jäsenvaltio ei noudata velkasuhteen viitearvoa (60 % suhteessa BKT:hen) ja jos jäsenvaltion velkasuhteen ja 60 prosentin viitearvon välistä eroa ei vuosittain saada supistettua 1/20:lla (keskimäärin kolmen vuoden aikana), jäsenvaltion osalta käynnistetään liiallisen alijäämän menettely, kun on ensin otettu huomioon kaikki keskeiset seikat ja suhdanteen vaikutus. Velkasääntöä koskeva siirtymävaiheen järjestely on seuraava: sen jälkeen kun liiallisen alijäämän menettelyssä oleva jäsenvaltio on korjannut alijäämän, sillä on kolme vuotta aikaa velkasäännön noudattamiseen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että velkasääntöä ei sovelleta lainkaan kyseisenä aikana, sillä jäsenvaltion olisi edistyttävä riittävästi kohti velkasäännön noudattamista myös siirtymävaiheessa. Jos katsotaan, että jäsenvaltio ei ole edistynyt riittävästi kohti velan viitearvon noudattamista siirtymävaiheen aikana, on mahdollista käynnistää liiallisen alijäämän menettely.

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 2017<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä[22] | |
| **HR** | On liiallisia epätasapainoja | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; sovelletaan velkasääntöä | |
| **HU** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; sovelletaan velkasääntöä | |
| **IT** | On liiallisia epätasapainoja | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; sovelletaan velkasääntöä | |
| **LT** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite saavutettu | |
| **LU** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite ylitetty | |
| **LV** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu | |
| **MT** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite saavutettu | |
| **NL** | On epätasapainoja | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite ylitetty | |
| **PL** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu | |
| **PT** | On epätasapainoja | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä | |
| **SI** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä | |
| **SE** | On epätasapainoja | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoite ylitetty | |
| **SK** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu | |
| **RO** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Merkittävän poikkeaman menettelyssä | |
| **FI** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä | |

[22] Edellyttäen, että liiallisen alijäämän olemassaolosta annettu päätös kumotaan talousarvion toteutumista vuonna 2017 koskevien vahvistettujen tietojen perusteella.

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | saavutettu; sovelletaan velkasääntöä | |
| **UK** | | Ennalta ehkäisevä osio<br>Keskipitkän aikavälin tavoitetta ei vielä saavutettu; velkasäännön suhteen sovelletaan siirtymävaiheen järjestelyä | |

(*) Budjettikuripaketin eli ns. two-packin (asetus (EU) N:o 473/2013) nojalla annetut suositukset, jotka koskevat toimenpiteitä liiallisen alijäämän korjaamiseksi riittävän ajoissa, koskevat ainoastaan euroalueen jäsenvaltioita.

**LIITE 2 – EDISTYMINEN KOHTI EUROOPPA 2020 -STRATEGIAN TAVOITTEITA**

| **Eurooppa 2020 -strategian tavoitteet (koko EU)** | **Vuoden 2010 tiedot** | **Viimeisimmät saatavilla olevat tiedot** | **Vuonna 2020, viimeaikaisen kehityssuuntauksen perusteella** |
|---|---|---|---|
| 1. Nostetaan 20–64-vuotiaiden työllisyysaste vähintään 75 %:iin | 68,6 % | 72,3 % (vuoden 2017 kolmas neljännes) | Tavoite todennäköisesti saavutetaan |
| 2. Nostetaan tutkimus- ja kehitystoimintaan tehtävien julkisten ja yksityisten investointien yhteenlaskettu BKT-osuus 3 %:iin | 1,93 % | 2,03 % (2016) | Tavoitetta ei todennäköisesti saavuteta |
| 3 a. Vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä ainakin 20 % vuoden 1990 tasosta | 14 %:n vähennys | 23 %:n vähennys (2016) | Tavoite todennäköisesti saavutetaan |
| 3 b. Lisätään uusiutuvien energialähteiden osuus energian loppukulutuksesta 20 %:iin | 12,5 % | 17,04 % (2016) | Tavoite todennäköisesti saavutetaan |
| 3 c. Edetään kohti energiatehokkuutta koskevaa 20 %:n tavoitetta | 5,7 % (primäärienergian kulutuksen osalta) | 16,0 % (2016) (primäärienergian kulutuksen osalta) | Tavoite todennäköisesti saavutetaan |
| 4 a. Vähennetään koulunkäynnin keskeyttäneiden osuus alle 10 %:iin | 13,9 % | 10,7 % (2016) | Tavoite todennäköisesti saavutetaan |
| 4 b. Nostetaan korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden 30–34-vuotiaiden osuus vähintään 40 %:iin | 33,8 % | 39,1 % (2016) | Tavoite todennäköisesti saavutetaan |
| 5. Saadaan ainakin 20 miljoonaa ihmistä pois köyhyys- ja syrjäytymisriskin piiristä | 0,5 miljoonan lisäys (vertailuvuoteen eli vuoteen 2008 verrattuna) | 1 miljoonan lisäys (vertailuvuoteen eli vuoteen 2008 verrattuna) | Tavoitetta ei todennäköisesti saavuteta |

## LIITE 3 – JÄSENVALTIOIDEN PERUSTEELLISTEN TARKASTELUJEN TULOKSET

**Bulgarialla** on epätasapainoja. Rahoitussektorilla on haavoittuvuustekijöitä samalla kun yritykset ovat hyvin velkaantuneita ja niillä on järjestämättömiä lainoja. Lisäksi työmarkkinoiden sopeutuminen on puutteellista. Samalla ulkoinen nettorahoitusasema on kohentunut lähinnä vaihtotaseen ylijäämän ansiosta. Viranomaiset ovat edenneet niiden suositusten täytäntöönpanossa, jotka annettiin omaisuuserien laadun ja taseiden tarkastelun perusteella, mutta vanhoja ongelmia, jotka liittyvät heikkoon hallintoon, taseiden laatuun ja rahoitusvalvontaan, ei ole vielä täysin ratkaistu. Vankka kasvu on helpottanut yksityisen velan jatkuvaa vähentämistä ja pienentää edelleen järjestämättömien lainojen osuutta, mutta yrityssektorin järjestämättömien lainojen määrä on silti edelleen suuri. Työmarkkinat ovat edelleen parantuneet, vaikka rakenteellisia ongelmia on yhä, kuten työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten suuri osuus, työvoimapula sekä työvoiman kysynnän ja tarjonnan yhteensopimattomuus. Epätasapainojen tärkeimpien syiden poistamiseksi on toteutettu joitakin toimenpiteitä, mutta rahoitusalan haavoittuvuudet edellyttävät lisätoimia. On muun muassa parannettava pankkialan ja sen ulkopuolisen rahoitussektorin valvontaa. Lisäksi on puututtava vaikeasti arvioitaviin omaisuuseriin ja parannettava konsernitason valvontaa. Myös maksukyvyttömyysjärjestelmän uudistaminen on viimeisteltävä.

**Kroatialla** on liiallisia epätasapainoja. Haavoittuvuustekijät liittyvät siihen, että julkista, yksityistä ja ulkomaista velkaa on runsaasti, ja kaikki tämä velka on pitkälti ulkomaan valuutan määräistä. Samalla potentiaalinen kasvu on vähäistä. Vahva kasvu, joka toteutuu arvioitua potentiaaliaan suurempana, edistää varantoepätasapainojen vähentämistä: julkinen, yksityinen ja ulkomainen velkasuhde pienenee nopeasti. Negatiivinen ulkoinen nettorahoitusasema on edelleen suuri, mutta se on kohentunut vaihtotaseen ylijäämän ansiosta. Vahva kasvu on tukenut velan vähentämistä, mutta velan vähentämistahti hidastuu väistämättä, sillä kotitalouksien ja yritysten luottovirrat kääntyvät positiivisiksi. Julkinen velka, joka oli suurimmillaan vuonna 2014, on nyt lasku-uralla. Tätä kehitystä tukevat BKT:n vahva kasvu ja julkistalouden alijäämän pienentyminen. Pankkiala on entistä kannattavampi, ja järjestämättömien lainojen määrä on edelleen pienentynyt. Haavoittuvuustekijänä on kuitenkin edelleen yritysten ja kotitalouksien valuuttariski, joka on lähinnä euromääräistä. Vaikka talousympäristö on parantunut, politiikkatoimet, joilla olisi puututtu makrotalouden epätasapainoihin, ovat olleet vähäisiä. Esimerkiksi kasvupotentiaalia, joka on edelleen alhainen, ei ole vahvistettu.

**Kyproksella** on liiallisia epätasapainoja. Järjestämättömien lainojen hyvin suuri osuus rasittaa rahoitussektoria, ja suuri yksityinen, julkinen ja ulkomainen velka vaivaa taloutta samalla kun työttömyys on edelleen suhteellisen suuri, vaikkakin laskussa, ja potentiaalinen kasvu on heikkoa. Vaihtotaseen negatiivisuus kasvaa edelleen, eikä vaihtotase riitä takaamaan suuren ulkomaisen nettovelan kestävää kehitystä. Yksityinen velka pienenee vain hitaasti, ja luottovirrat yksityissektorille ovat kasvussa, vaikka yksityisen velan määrä on erittäin suuri. Pankkien toimet lainojen järjestelemiseksi, vahva nouseva taloussuhdanne ja aiempien uudistusten täytäntöönpano ovat mahdollistaneet sen, että järjestämättömiä lainoja on voitu vähentää, vaikkakin niiden määrä on edelleen hyvin suuri. Sopimusten heikko täytäntöönpano, oikeuslaitoksen tehottomuus, ulosmittaus- ja maksukyvyttömyyslainsäädännön täytäntöönpanon pullonkaulat sekä lainojen takaisinmaksukurin heikkous hidastavat yksityisen sektorin velan sekä järjestämättömien lainojen vähentämistä. Varovainen finanssipolitiikan viritys ja aktiivinen velkojen hoitaminen ovat nopeuttaneet julkisen velan vähentämistä. Uudistukset on saatava uudelleen liikkeelle varsinkin, jotta julkista velkaa saadaan pienennettyä, kilpailukykyä parannettua, järjestämättömiä lainoja vähennettyä nopeammin ja potentiaalista kasvua lisättyä.

**Ranskalla** on epätasapainoja. Haavoittuvuudet johtuvat suuresta julkisesta velasta ja heikosta kilpailukyvyn dynamiikasta oloissa, joissa tuottavuuden kasvu on alhaista. Tilanteella on vaikutusta myös muihin maihin. Maltillinen palkkojen kasvu tukee kustannuskilpailukyvyn meneillään olevaa parantumista. Vaimea tuottavuuden kasvu sen sijaan vaikeuttaa tilannetta. Työmarkkinat vastaavat muuttuvaan kysyntään ja tarjontaan huonosti, mikä tiettyjen liiketoimintaympäristöön liittyvien ongelmien kanssa edelleen heikentää reaalista kilpailukykyä. Julkistalouden velkasuhde kasvoi edelleen vuonna 2017, mutta sen odotetaan vakiintuvan vuosina 2018 ja 2019. Aiempi epäedullinen kehitys on näin ollen katkaistu, taloustilanne paranee ja uudistukset ovat pääsemässä vauhtiin. Viime aikoina julkistetut politiikkatoimet, joita on ryhdytty myös toteuttamaan, voivat keskipitkällä aikavälillä vaikuttaa myönteisesti sekä kotimaassa että muissa maissa. Monilla aloilla, kuten työmarkkinoilla ja verotuksessa, on edistytty, mutta julkistetut aloitteet, joilla on tarkoitus parantaa liiketoimintaympäristöä, ammatillista koulutusta, työttömyysetuuksia ja eläkejärjestelmiä, ovat vielä toteuttamatta. Jotta julkistalouden kestävyys varmistetaan ja talouden kasvupotentiaalia vahvistetaan, on varmistettava työnhakijoiden helpompi pääsy työmarkkinoille, yksinkertaistettava verojärjestelmää ja toteutettava julkisten menojen uudelleenarviointi.

**Saksalla** on epätasapainoja. Pitkään jatkunut suuri vaihtotaseen ylijäämä vaikuttaa muihin maihin ja kertoo vaimeista investoinneista suhteessa säästämiseen sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Ylijäämä, joka on paljolti peräisin liiketoimista muiden kuin EU-maiden kanssa, on hieman kaventunut vuoden 2016 jälkeen. Ylijäämän odotetaan vähitellen pienenevän kotimaisen kysynnän päästessä vauhtiin tulevina vuosina, mutta se säilyy silti historiallisen suurena ennustejaksolla. Vaikka kasvu perustuu aiempaa enemmän kotimaiseen kysyntään, sekä kulutus että investoinnit ovat edelleen vähäisiä suhteessa BKT:hen. Kuitenkin taloussuhdanne on myönteinen, rahoitusta olisi saatavilla ja infrastruktuuriin olisi investoitava. Lisäksi näihin investointeihin olisi riittävästi julkistalouden liikkumavaraa. Vaikka julkisia investointeja on pyritty jossain määrin lisäämään, kyseisten investointien suhdetta BKT:hen ei ole vielä saatu pysyvälle kasvu-uralle. Myös muita aloja koskevien suositusten täytäntöönpanossa saavutettu edistys on ollut vähäistä.

**Irlannilla** on epätasapainoja. Sen haavoittuvuustekijöitä ovat suuri julkinen ja yksityinen velka ja ulkomainen nettovelka. Parannukset ovat kuitenkin olleet merkittäviä. Viime vuosien vahva tuottavuuden kasvu on parantanut kilpailukykyä, ja suuri ulkomainen nettovelka on positiivisen vaihtotaseen myötä pienentynyt nopeasti. Vahva talouskasvu tukee edelleen yksityisen velan vähentämistä. Yksityisen velan määrä on silti suuri, vaikkakin yritysten velkoja arvioitaessa on otettava huomioon monikansallisten yritysten vahva vaikutus. Kotitalouksien velkamäärä näyttää olevan pitkälti talouden perustekijöiden mukainen. Julkisen velan ennustetaan vähenevän edelleen, ja alijäämäinen julkistalous lähestyy tasapainoa. Asuntojen hinnat nousevat nopeasti, tosin todennäköisesti aliarvostetulta lähtötasolta, ja kotitalouksien varallisuuden määrä kasvaa. Pankkien pääomapohja on jälleen vahva, ja niiden kannattavuus paranee vähitellen. Vaikka järjestämättömien lainojen määrä on edelleen suuri, se jatkaa pienenemistään. Politiikkatoimet, joilla näihin haavoittuvuuksiin on puututtu, on toteutettu, mutta jotkin toimenpiteet tuottavat odotettuja tuloksia vasta tietyn ajan päästä.

**Italialla** on liiallisia epätasapainoja. Tilanteessa, jossa järjestämättömiä lainoja on edelleen runsaasti ja työttömyys on korkea, suuri julkinen velka ja pitkittynyt heikko tuottavuuden kehitys ovat riskejä, jotka tulevaisuudessa vaikuttavat muihinkin maihin. Julkistalouden velkasuhteen on määrä vakiintua, mutta se ei ole vielä päässyt selkeälle lasku-uralle, mikä johtuu rakenteellisen perusjäämän heikkenemisestä. Ulkoinen kilpailukyky on parantunut. Tuottavuuden kasvu on kuitenkin heikkoa, ja tämä liittyy rakenteellisiin esteisiin, jotka

edelleen haittaavat tuotantotekijöiden tehokasta kohdentamista taloudessa. Yksikkötyökustannukset ovat kasvussa, ja inflaatio on alhainen. Näiden tekijöiden vuoksi on haasteellista kuroa umpeen aiemmat suuret kilpailukyvyn menetykset. Markkinoiden paine pankkeja kohtaan on laantunut, mikä johtuu muun muassa siitä, että hallitus on tukenut eräiden vaikeuksissa olevien pankkien pääomitusta. Järjestämättömien lainojen määrä on vasta hiljattain alkanut pienentyä, ja se lisää edelleen pankkien pääomatarpeita, huonontaa niiden kannattavuutta ja haittaa antolainaustoimintaa. Uudistukset ovat hieman hidastuneet, mutta suositusten toteuttamisessa on edetty jonkin verran. Monia toimia on valmisteilla, erityisesti työ- ja sosiaalipolitiikan, siviilioikeuden ja liiketoimintaympäristön aloilla.

**Alankomailla** on epätasapainoja. Epätasapainot liittyvät suureen yksityiseen velkaan ja suureen vaihtotaseen ylijäämään, joka vaikuttaa muihinkin maihin. Suuri vaihtotaseen ylijäämä, joka heijastelee pääasiassa talouden rakenteellisia piirteitä ja rahoitusalan ulkopuolisia yrityksiä koskevia politiikkalinjauksia ja joka johtuu osaksi velan vähentämispaineista, on viime aikoina kasvanut, mutta sen ennustetaan pienenevän jonkin verran. Yksityinen velka suhteessa BKT:hen on viime vuosina pienentynyt (joskin hyvin vähitellen) talouskasvun tukemana. Samalla kotitalouksien nimellisvelka on jälleen kasvussa, sillä asuntomarkkinoiden meneillään oleva elpyminen kasvattaa asuntolainojen nimellismääriä. Äskettäin julkistetut uudistukset, kuten asuntolainojen korkojen verovähennysoikeuden nopeampi pienentäminen ja finanssipoliittinen elvytys, tukevat todennäköisesti kokonaiskysynnän kasvua.

**Portugalilla** on epätasapainoja. Suuri ulkomainen nettovelka, yksityinen ja julkinen velka sekä järjestämättömien lainojen suuri osuus ovat haavoittuvuustekijöitä tilanteessa, jossa tuottavuuden kasvu on vähäistä. Ulkomaisen nettovelan sopeutus edellyttää, että vaihtotase pysyy kohtuullisena ja parantuneesta kilpailukyvystä pidetään kiinni. Yksityisen velkasuhteen aleneminen korkealta tasolta jatkuu, mikä johtuu sekä uudelleen käynnistyneestä nimelliskasvusta että lievästi negatiivisista luottovirroista. Julkistalouden velkasuhde on ennusteiden mukaan siirtynyt lasku-uralle tilanteessa, jossa velan vähentäminen on jatkuvasti tarpeen. Rahoitusalaa koskevilla toimenpiteillä on vähennetty vakausriskejä, vaikka pankkien kannattavuus on edelleen heikko. Myös järjestämättömiä lainoja on paljon, vaikka niiden määrä onkin kääntynyt laskuun. Tuottavuuden suurempi kasvu on keskeistä, jos halutaan parantaa kilpailukykyä, vähentää velkoja ja lisätä potentiaalista kasvua. Työttömyys on pienentynyt vahvasti useiden vuosien ajan. Politiikkatoimia tarvitaan edelleen. Erityisesti on pantava täytäntöön suunnitelmat järjestämättömien lainojen määrän vähentämisestä ja liiketoimintaympäristön parantamisesta. Monet uudistussuunnitelmat ja niiden hyväksyminen ja täytäntöönpano edellyttävät seurantaa. Näitä ovat esimerkiksi toimet, joilla puututaan työmarkkinoiden segmentoitumiseen tai joilla uudistetaan julkisen talouden rakennetta ja parannetaan sen kestävyyttä.

**Slovenialla** on epätasapainoja. Riskit, jotka johtuvat pankkialan heikkouksista, yritysten velkaantuneisuudesta ja julkistalouden lyhyen aikavälin ongelmista, ovat väistymässä. Julkinen velka, joka saavutti huippunsa vuonna 2015, on sittemmin siirtynyt lasku-uralle. Yritykset ovat vähentäneet velkojaan merkittävästi, mikä on heikentänyt investointeja ja potentiaalista kasvua. Nyt investoinnit ovat kuitenkin vilkastumassa, ja Sloveniaan suuntautuvat ulkomaiset suorat sijoitukset ovat elpyneet merkittävästi aivan viime vuosina. Pankkialan uudelleenjärjestely on toteutettu samaan aikaan kun järjestämättömien lainojen osuus on pienentynyt nopeasti. Epätasapainojen poistamiseksi on toteutettu politiikkatoimia, mutta toimenpiteet, joilla eläke-, terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitojärjestelmien kestävyyttä lisätään, ovat jatkossakin keskeinen painopiste.

**Espanjalla** on epätasapainoja. Kotimaisen ja ulkomaisen velan (sekä julkisen että yksityisen) suuri määrä on edelleen haavoittuvuustekijä tilanteessa, jossa työttömyys on korkea, ja tämä tilanne vaikuttaa muihin maihin. Ulkoinen tasapainottaminen etenee siitä syystä, että vaihtotase on ollut ylijäämäinen vuodesta 2013. Espanjalla on kuitenkin edelleen suuri ulkomainen nettovelka, ja sen vaihtotaseen on oltava pidemmän aikaa jatkuvasti ylijäämäinen ennen kuin sen ulkomainen nettovelka voi alentua kohtuulliselle tasolle. Myös yksityisen sektorin velan vähentäminen etenee suotuisten kasvuolosuhteiden tukemana, mutta tarvetta velan vähentämiseen on edelleen. Terveempi rahoitusala tukee talouden toimintaa, ja järjestämättömien lainojen osuus on supistunut entisestään. Vaikka BKT:n nimelliskasvu on ollut vahvaa, julkistalouden velkasuhde on vasta nyt alkanut hitaasti pienentyä, ja julkistalouden alijäämien ennustetaan kaventuvan ajan mittaan. Työttömyys vähenee edelleen nopeasti, mutta se on yhä hyvin suuri, ja työmarkkinoiden vahva segmentoituneisuus estää työvoiman tuottavuuden nopeamman kasvun. Politiikkatoimissa edistyttiin varsinkin vuosien 2012 ja 2015 välisenä aikana. Viime aikoina suositusten toteuttamisessa on sen sijaan edetty vain vähän. Haasteita on kuitenkin edelleen. Jotta reaalista kilpailukykyä voitaisiin vahvistaa, tarvitaan parannuksia varsinkin julkistalouden ohjausjärjestelmissä, aktiivisessa työmarkkinapolitiikassa sekä innovaatioiden ja osaamisen kehittämisessä.

**Ruotsilla** on epätasapainoja. Asuntojen yliarvostus yhdistettynä kotitalouksien velan jatkuvaan kasvuun aiheuttaa hallitsemattomien korjausliikkeiden riskin. Jo ennestään suuret kotitalouksien velat jatkavat kasvuaan. Asuntojen hinnat ovat nousseet nopeasti ja käytännössä keskeytyksettä noin 20 vuoden ajan. Vuoden 2017 viimeisellä neljänneksellä hinnat ovat alentuneet. Arvostusindikaattorit osoittavat silti, että asuntojen hinnat ovat edelleen erittäin korkeita suhteessa talouden perustekijöihin. Vaikka vaikuttaa siltä, että pankeilla on riittävästi pääomaa, hallitsemattomat korjausliikkeet voivat vaikuttaa myös rahoitusalaan, sillä pankkien riskipositio, joka kohdistuu kotitalouksien asuntolainoihin, on kasvussa. Korjausliikkeiden heijastusvaikutukset voivat ulottua naapurimaihin, sillä niiden ja Ruotsin rahoitusjärjestelmät ovat sidoksissa toisiinsa. Viranomaiset ovat hyvin tietoisia kasvavista riskeistä, ja viime vuosina on toteutettu toimenpiteitä, joilla hillitään asuntovelan kasvua ja lisätään asuntorakentamista. Politiikkatoimet eivät kuitenkaan vielä ole olleet riittäviä asuntojen yliarvostukseen puuttumiseksi. Tärkeitä toimia on vielä toteuttamatta. Erityisesti olisi puututtava omistusasumisen verokannustimiin sekä lisättävä asuntotarjonnan ja vuokra-asuntomarkkinoiden toimivuutta.